

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE SPORA YÖNELİK TUTUMUN
ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ VE AKADEMİK
BAŞARI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah Fırat ANUK

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Abdullah Fırat ANUK

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Ergenlerde Spora Yönelik Tutumun Çatışma Çözme Becerileri Ve Akademik Başarı ile İlişkisinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Klinik Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 08.07.2021

Sayfa Sayısı : 91

Tez Danışmanları : Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

Dizin Terimleri : Ergen, Spora Yönelik Tutum, Çatışma Çözme Becerileri, Akademik Başarı

Türkçe Özet : Bu çalışmada, ergenlerin, spora yönelik tutumlarının çatışma çözme becerileri ve akademik başarıları ile arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, ergenlerin spora yönelik tutumlarını ölçmek için, Spora Yönelik Tutum Ölçeği, çatışma çözme becerilerini ölçmek için Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği ve akademik başarılarını ölçmek için ise çevrimiçi anket yoluyla mevcut güncel diploma puanları esas alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, ergenlerde spora yönelik tutumun, çatışma çözme becerileri ve akademik başarıları ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Abdullah Fırat ANUK

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE SPORA YÖNELİK TUTUMUN
ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ VE AKADEMİK
BAŞARI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ABDULLAH FIRAT ANUK

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

ABDULLAH FIRAT ANUK

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Abdullah Fırat ANUK' un **ERGENLERDE SPORA YÖNELİK TUTUMUN ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ VE AKADEMİK BAŞARI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ** adlı tez çalışması, jürimiz tarafından psikoloji anabilim dalı, klinik psikoloji bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan *Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre*

TAN

(Danışman)

İmza

Üye

Doç. Dr. Öğr. Üyesi

Nurhan FİSTİKÇİ

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Gelişen teknoloji, değişen toplum şartlarıyla beraber bireyler de gelişen ve değişen yaşam tarzlarına sahip olmaktadır. Bu değişimler, bireylerin hareket alanlarında da belli değişimlere neden olmaktadır. Bu nedenle eğitimin de ayrılmaz parçası görülen sportif faaliyetlere yönelim artmıştır. Yaşantımızda sporun varlığı, spora karşı bir tutum geliştirmemize de kaynaklık eder. Bu çalışmada ergenlerde oluşan spora yönelik tutumun, çatışma çözme becerileri ve akademik başarılarıyla nasıl bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktır.

Araştırma kapsamına İstanbul ili, Zeytinburnu ilçesi Haluk Ündeğer Anadolu Lisesi öğrencileri alınmıştır. Araştırmaya 259'u kız, 124'ü erkek olmak üzere toplam 383 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu %32.6 ile 15 yaşındaki öğrencilerdir. Katılımcıların %51.4'ünün güncel diploma puanı 70-84 puan aralığındadır. Katılımcılar araştırmaya gönüllülük esasına göre, çalışma hakkında bilgilendirilip, onay vermeleri doğrultusunda katılım sağlamışlardır. Araştırmada değerlendirmeler için; Spora Yönelik Tutum Ölçeği, Çatışma Çözme Ölçeği ve öğrencilerin güncel diploma puanları kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS 25.0 programı ile yapılmıştır. Araştırmada ilk olarak veri toplama araçlarının normal dağılım hipotezine uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmak suretiyle tespit edilmiş, veri seti aykırı değerlerden temizlenmiş ve parametrik test yöntemleri tercih edilmiştir. Ardından veri toplama araçlarının güvenilirliği değerlendirilmiş ve daha sonrasında tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Araştırmanın hipotez değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir. Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermemektedir.

Sonuçta ise literatür ışığında tartışılmış, öneriler kısmında yapılan çalışmanın sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Spora Yönelik Tutum, Çatışma Çözme Becerileri, Akademik Başarı

SUMMARY

With the developing technology, changing social conditions, individuals have developing and changing lifestyle.

These changes also cause certain changes in the movement areas of individuals.

For this reason, interest in sports activities, which are considered an integral part of education, has increased. The existence of sports in our lives also helps us develop an attitude towards sports. The aim of this study is to reveal how adolescents' attitude towards sports is related to their conflict resolution skills and academic achievements. Haluk Ün Değer Anatolian High School students from Istanbul province, Zeytinburnu district, were included in the research. A total of 383 students, 259 girls and 124 boys, participated in the study. With a rate of 32.6, the majority of the students participating in the study are 15-year-old students. The current diploma score of 51.4% of the participants is in the range of 70-84 points. Participants participated in the study on a voluntary basis by informed about the study and given their consent. For evaluations in the research; Attitude towards Sports Scale, Conflict Resolution Scale and students' current diploma scores were used. All statistical analyzes were performed by IBM SPSS 25.0 software.

In the study, firstly, it was determined whether the data collection tools comply with the normal distribution hypothesis by looking at the skewness and kurtosis coefficients, the data set was cleaned of outliers and parametric test methods were preferred. Then, the reliability of the data collection tools was evaluated and after that descriptive statistics were given. The hypothesis of the research was evaluated. According to the research; Participants' attitudes towards sports and their participation levels in sub-dimensions differ according to their gender. Yet, The participants' levels in conflict resolution and its sub-dimensions do not differ according to their gender. Participants' attitudes towards sports and their participation levels in sub-dimensions differ according to their age. The participants' attitudes towards sports and their participation levels in their sub-dimensions differ according to their diploma scores while the participants' levels of participation in conflict resolution and sub-dimensions do not differ according to their diploma scores. As a result, it was discussed

in the light of the literature, and suggestions were decided according to the results of the study in the suggestions section.

Keywords: Adolescent, Attitude Towards Sports, Conflict Resolution Skills, Academic Success

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ.....	xi
ÖNSÖZ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Problemi	4
1.3.1 Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Ergen	6
2.1.1. Ergen Kavramının Tarihçesi.....	6
2.1.1. Ergen Kavramının Tanımları	6
2.1.2.Ergenlik Kuramları.....	7
2.1.2.1 Özünü Yineleme Kuramı:G.Stanley Hall.....	8
2.1.2.2 Psikoanalitik Kuram: S Freud ve A Freud	8
2.1.2.3 Antropolojik Yaklaşım: M.Mead ve R. Benedict.....	10
2.1.2.4 Alan Kuramı: K. Lewin.....	10
2.1.2.5 Kişilerarası Kuramı :H. S. Sullivan.....	11

2.1.2.6 Öğrenme Kuramı: B.R. MC. Candless ve A. Bandura.....	12
2.1.2.7 Bireysel Farklılıklar Kuramı: Eduard Spranger	13
2.1.2.8 Psikososyal Kuram: E.Erikson	13
2.1.2.9 Benmerkezcilik Kavramı: David Elkind.....	15
2.1.2.10. Psikososyal Gelişimsel Kuramı: R. Havighurst	16
2.1.2.11.Odaksal Aşama Kuramı: J.H. Coleman	17
2.1.2.12. Lawrence Kohlberg'in Kuramı	17
2.2 Spor.....	18
2.2.1. Spor Kavramının Tanımları.....	19
2.2.2. Türkiye'de Spor Tarihi	20
2.2.3.Ergenlerde Sporun Faydaları	20
2.2.4. Ergenlerde Sporun Fizyolojik Faydaları.....	22
2.2.5. Ergenlerde Sporun Psikososyal Faydaları	23
2.3 Tutum	24
2.3.1 Tutum Kavramının Tanımı.....	24
2.3.2. Tutumun Öğeleri.....	24
2.3.2.1 Bilişsel Öge.....	25
2.3.2.2. Duyuşsal Öge.....	25
2.3.2.3. Davranışsal Öge.....	25
2.3.3. Tutumun Özellikleri.....	25
2.3.4. Spora Yönelik Tutum.....	26
2.4. Çatışma Çözme	27
2.4.1. Çatışma Kavramının Tanımı.....	27
2.4.2.Çatışmaya İlişkin Yaklaşımlar.....	28
2.4.2.1. Klasik Yaklaşım.....	28
2.4.2.2. Davranışsal(Neoklasik) Yaklaşım.....	28

2.4.2.3. Modern Yaklaşım.....	28
2.4.3. Kişilerarası Çatışma ve Türleri.....	28
2.4.4. Okullarda Çatışma Nedenleri.....	31
2.4.5 Çatışma Çözme Stratejileri.....	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Evren Ve Örneklem.....	35
3.2. Araştırma Modeli.....	36
3.3. Araştırma Hipotezleri.....	36
3.4. Veri Toplama Araçları.....	37
3.4.1 Spora Yönelik Tutum Ölçeği.....	37
3.4.2 Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği.....	38
3.5 Veri Toplama Tekniği Ve Süreci.....	38
3.6. Verilerin İstatiksel Analizi.....	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

BULGULAR.....	40
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	56
ÖNERİLER.....	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	67

KISALTMALAR

ÇÇÖ	:	Çatışma Çözme Ölçeği
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
SYTÖ	:	Spora Yönelik Tutum Ölçeği
TDK	:	Türk Dil Kurumu
UNESCO	:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri.....	13
Tablo 1.2. Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Evreleri.....	18
Tablo 4.1. Verilerin Dağılımına Ait Normallik Testleri Sonucu.....	40
Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özellikleri.....	44
Tablo 4.3. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları.....	45
Tablo 4.4. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları.....	46
Tablo 4.5. Katılımcıların Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları	47
Tablo 4.6. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Diploma Puanına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları	49
Tablo 4.7. Katılımcıların Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Diploma Puanlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları	50
Tablo 4.8. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutları ile Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları	51
Tablo 4.9. Katılımcıların Çatışma Çözme Düzeylerinin Spora Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçlar	52

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1. Spora Yönelik Tutum Histogramı	41
Grafik 4.2. Spora Yönelik Tutum Observed Value.	42
Grafik 4.3. Çatışma Çözme Histogramı	43
Grafik 4.4. Çatışma Çözme Observed Value	43
Grafik 4.5. Spora Yönelik Tutum Regression Standardized Residual Histogramı	54
Grafik 4.6. Spora Yönelik Tutum Observed Cum Prob	55
Grafik 4.7. Spora Yönelik Tutum Regression Standardized Residual	55

EKLER LİSTESİ

EK –A: ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ	68
EK- B: ANKET BİLGİ FORMU	69
EK- C: ÇATIŞMA ÇÖZME ÖLÇEĞİ	70
EK- Ç: SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	71

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın planlanmasında, yürütülmesinde ve biçimlenmesinde ilgi ve yardımını esirgemeyen, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller etrafında oluşturan sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN' a teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam boyunca bana tüm samimiyetiyle destek olan Meliha Işık'a teşekkür ederim. Son olarak eğitim öğretim hayatımın tamamında bana her türlü desteği veren ve beni cesaretlendiren sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

Abdullah Fırat ANUK

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, varsayımlar ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

Ergenlik dönemi genel olarak insan yaşamının çocukluktan olgunluğa geçişi olarak tanımlanan zorlu ve insan yaşamının sonraki dönemleri için önemli bir süreç olarak kabul edilmektedir. Ergenlik döneminde fiziksel, bilişsel ve sosyal olarak başlayan hızlı büyümenin bireyin kimlik kazanımına, psikososyal gelişimine ve duygu regülasyonuna olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu hızlı büyüme dönemi, ilerleme için fırsatlar doğurabildiği gibi ergen sağlığı ve ergen psikolojisi alanlarında birçok riski de bünyesinde barındırmaktadır.

Literatür çalışmalarında edinilen bilgilerde okullu ergenlerin problem çözme becerilerinin yeterli olmadığı, anlaşmazlık durumlarının şiddet ve disiplin cezaları ile sonuçlandığı belirtilmektedir. Araştırmalar; okullu ergenler arasında görülen anlaşmazlıkların, iletişim becerilerinin yetersizliği ve çatışmaların iyi yönetilememesinden kaynaklanan saldırganlık ve şiddet ile sonuçlandığını göstermektedir. Ergenlerin okulda, okul bahçesinde, okul yolunda, sosyal ortamlarda, sportif faaliyetlerde, sosyal platformlarda çatışmaya girebildikleri ve bu çatışmaların sözel ve fiziksel şiddet içerikli, istenmeyen sonuçlara yol açtığı görülmektedir. Şiddete bulaşmış, saldırgan davranışlar sergileyen ergenlerin problem çözme becerilerinin yetersiz olduğu ve bu olumsuz davranışların problem çözme becerilerindeki yetersizliklerle doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Araştırma sonuçları göstermektedir ki ergenlerde problem çözme becerileri arttıkça saldırganlık davranışları azalmaktadır.

Birey, ergenlik döneminde pek çok değişiklikle karşılaştığı için mücadele etmesi gereken birçok gelişimsel zorluk da ortaya çıkmaktadır. Toplumun, medyanın ve modanın etkisi ile idealize edilmiş beden yapısının etkisinde kalan ergen, kendi ideal beden imajını geliştirebilir ve bunun sonucunda ideal olan ile gerçek görünümü arasında uyumsuzluk ortaya çıkabilir. Ergenin bu farkı kabul etmesi ve olumlu beden imajı geliştirmesi ergenin gelişimsel görevlerinden biridir(Kulaksızoğlu,1998). Ergenlerin değişen beden görünümleri, artan bilişsel yetenekleri ve iç gözlem

kapasitelerinin birleşimi, onları kendilerinin ve başkalarının bedenlerine ilişkin algılarıyla meşgul etmektedir (Rosenblum ve Lewis, 1999).

Klinik araştırmalarda beden dismorfik bozukluğunun ergenlik döneminde başladığı belirtilmektedir. Fiziksel anlamda hızlı büyümenin yaşandığı bu dönemde olumsuz beden imaj algısının yıkıcı sonuçlara yol açabildiği düşünülmektedir. Beden imajı özetle bireyin kendi bedeninin, başkaları tarafından nasıl algılandığı hususundaki kişisel düşünceleridir. Ergenlerin beden değişimlerine karşı olumlu bir bakış açısı geliştirmelerinin önemli olduğu beden olumlu kabulü ergenin özgüveninin ve kendini pozitif algılamasının önünü açmaktadır. Olumlu beden imajı ergenin sosyal ortamlarında da belirleyici rol üstlenmektedir. Bu anlamda ergenlik döneminde beslenme, uyku ve fiziksel aktivitenin ergen ruh sağlığı üzerinde önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Okul psikolojik danışmanlarından edinilen bilgiler kapsamında akademik olarak başarısız kabul edilen okullu ergenlerin sistemli olamama, iç motivasyon eksikliği, iç disiplin yoksunluğu gibi akademik başarı için önemli özellikler olarak kabul edilen bu gibi kriterlerden yoksun oldukları belirtilmiştir. Akademik başarı okullu ergenlerin gelecek planlamaları üzerinde belirleyici faktörlerden biridir. Üniversiteli olmak isteyen okullu ergenlerin akademik başarı ortalamaları ve sınav sonuçları gelecek hayallerine kavuşma adına belirleyici faktörlerdir. Akademik başarının; sınav kaygısı, algılanan aile desteği, öğretmen ilişkileri, sosyal kabul gibi birçok durumda da önemli etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle akademik başarı okullu ergenler için kritik bir görev olmaktadır.

Araştırmalar sistemli, planlı, bir hedef doğrultusunda gerçekleştirilen sportif faaliyetlerin bu faaliyetlere katılan ergenlerin ruh sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Fiziksel, ruhsal açıdan birçok faydası olan spor, öz denetim, öz farkındalık, iç disiplin, eleştiriye açıklık, hazzı erteleme, hedefe yönelik sistematik çalışma becerisi gibi becerileri geliştirip bu becerilerin içselleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenlerle gelişmiş ülkeler olarak kabul edilen ülkelerde sportif faaliyetlere gerekli önem verilmekte ve erken yaştan itibaren bireylerin spor ve beden eğitimi programlarına aktif katılımı sağlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı 14-18 yaş arası okullu ergenlerde spora yönelik tutumun çatışma çözme becerileri ve akademik başarı ile ilişkisini incelemektir.

Bu amaca bağlı olarak oluşturulan araştırma soruları şu şekildedir:

1. Spora yönelik tutum ile çatışma çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Spora yönelik tutum ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2 Araştırmanın Önemi

Çağdaş eğitim anlayışı, insanın bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal yapılarıyla dengeli birer bütün olarak en uygun ve ileri düzeyde yetişmesini amaçlar (Gülhan,2017). Spor, her yaşta bireylerin özellikle de gençlerin sağlıklı gelişmesinde, kötü alışkanlıklardan korunmalarında, psikososyal açıdan gelişmelerinde, iletişim becerilerinde, önemli farklar yaratabilmektedir. Aktif olarak spor yapmanın gençlerin üzerindeki sayısız olumlu etkileri olduğu birçok araştırmada dile getirilmiştir.

Son yıllarda gençler arasında saldırganlık ve şiddet içeren davranışlardaki artış; okullarda yaşanan saldırganlık ve şiddet davranışlarının nedenlerini ve bu tür davranışların azaltılmasını sağlayacak yolları araştırmayı gerekli kılmaktadır. Çatışmalar yaşamın her alanında olduğu gibi okul yaşamının da kaçınılmaz bir parçasıdır ve saldırgan davranışlar, öğrencilerin ilgileri, değerleri, gereksinimleri konusunda bir çatışma yaşandığında, çatışmayı çözmek için kullanılan bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin okul ortamında sergilediği saldırgan davranışlar, bireyin kendisinin ve diğer öğrencilerin korkularını arttırır. Böyle bir ortamda öğrencilerin istek, yetenek ve becerileri olumsuz etkilenip, öğrenci ve öğretmenlerin sosyal, fiziki ve psikolojik iyilik hallerinde düşüşler olabilir. Sosyal, fiziksel hayatın sanal hayat karşısında eridiği bu dönemlerde bu çalışmanın bir amacı da ergenlere ve ailelerine sporun fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerine yapacağı katkıyı ortaya

koymaktır. Bu çalışmanın amacı sporun çatışma çözme becerileri üzerine faydalı olup olmadığını araştırmak ve ergenlerin düzenli spor yapmalarına katkıda bulunmaktır. Spor yapan ve yapmayan bireylerin kıyaslandığı çalışmalarda spor yapanların spor yapmayanlara göre daha canlı, dışa dönük, daha çalışkan, daha sabırlı, toplumsal ilişki kurmaya daha hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha kolay, duygusal yönden daha dengeli oldukları bulunmuştur(Doğan,2005).

Ülkemizde yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda sporun sosyalleşme, benlik algısı, uyum düzeyi, öz yeterlilik ve sosyal yetkinlik beklentisine etkileri üzerinde durulmaktadır. Çatışma çözme becerileriyle ilgili yeterli araştırma bulunmamaktadır. Tezin önemine bakıldığında spora yönelik tutum ile çatışma çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve akademik başarı unsurunun bu duruma etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Çatışma çözme becerilerini erken yaşta kazanmanın bireyin gelecek yaşamında da önemli olması ve çocukların suça bulaşma açısından da önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca okullarda ve ergenlerin buldukları ortamlarda ergenler arasındaki şiddetin ve zorbalığın azaltılmasına yapacağı katkı bakımından da önem arz etmektedir.

1.3 Araştırmanın Problemi

Ergenlerde spora yönelik tutum ile çatışma çözme becerileri ve akademik başarı arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Bu problem bağlamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1.3.1 Alt Problemler

Araştırmanın problemine ilişkin araştırmanın alt problemlerine aşağıda yer verilmiştir.

1. Ergenlerde spora yönelik tutum ile çatışma çözme becerileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2. Ergenlerde spora yönelik tutum ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada rneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır. Araştırmada kullanılan çatışma özme İhtiyaçları leğinin bu araştırma için gerekli verileri sağladığı varsayılmıştır. Spora Yönelik Tutum leğinin de bu araştırma için gerekli olan verileri sağladığı varsayılmıştır. Araştırmaya dâhil olan ‘383’ öğrencinin, araştırmada kullanılan ölçeklerde yer alan soruları samimi ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma İstanbul ili Zeytinburnu ilçesi Haluk Ündeğer Anadolu Lisesi 9-10-11-12. sınıflarında okuyan ‘383’ öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır. Araştırma atışma Durumlarını Yönetme leği ve Spora Yönelik Tutum leğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır. Akademik başarı kriteri olarak güncel diploma puanları temel alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Ergen

2.1.1 Ergen Kavramının Tarihçesi

Ergenlik dönemine ait en eski çalışmalar arasında Antik Mısır dönemine ait gençlerin özelliklerini betimleyen tablet yazılarına rastlamak mümkün olsa da en dikkat çekici gençlik betimlemeleri ilk çağ filozoflarının yaptığı açıklamalar olmuştur. Bu açıklamalar yergi ve sitem içeren açıklamalar olsa da ortaçağa kadar etkisini sürdürmüştür. Yunanlı şair Hesiodos ile başlayan, Sokrates, Aristoteles ile devam eden gençlere karşı umutsuz ve olumsuz bakış açısının Platon ile daha bilimsel bir zemine oturtulduğu görülmektedir. Platon genç insanların karakterlerinin ve kişilik yapılarının birçok değişime uğradığını ve etkilenmeye açık olduklarını belirtmiştir, bu sebeple gençlere spor yapmayı ve müzik dinlemeyi önerdiği söylenmektedir.

2.1.1 Ergen Kavramının Tanımları

Ergen sözcüğü Batı literatüründeki “adolescent” karşılığı olarak kullanılmıştır. Latince büyüme, olgunlaşma anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir (Yavuzer, 2005).

Ergenlik sözcüğünün kullanımı XV. yüzyılda ortaya çıkmış görünmektedir (Katchadourian,1977;Muuss,1975). Psikoloji bilimine ergenlik dönemi kavramını kazandıran bilim insanının ise G. Stanley Hall’un olduğu bilinmektedir. Bir psikolog olan Hall çocukluk ve ergenlik arası birey gelişiminin ana unsurlarını incelemiştir. Hall’un Darwin’in evrim teorisinden etkilendiği ve evrim teorisinin görüşlerini kuramına aktardığı açıklanmaktadır. Hall’a göre insan ilkelikten uygarlığa geçişi sembolize etmektedir. Bu nedenle ergenliğin çocukluk ile yetişkinlik arasında çok önemli bir geçiş dönemi olduğunu belirtmiştir. Bu dönemi stres ve fırtınalar dönemi olarak nitelendirdiği görülmektedir. Yine Hall’a göre ergenlik dönemi bireysellik duygusunun olgunlaşıp geliştiği bir yeniden doğuş evresi olarak tanımlanabilir.

Kulaksızıoğlu (1998)'in tanımına göre, ergenlik; insanda bedence büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluğla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesiyle sonlandığı düşünülen özel bir evredir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre gençlik, "buluğ çağına girme ile başlayan biyo-psikolojik açıdan çocukluğun sona erdiği ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, genç yetişkinliğin başladığı dönem olarak nitelendirilen 12-24 yaşları arasındaki gruptur" (nver, Tolan, Bulut ve Dağdaş, 1986).

UNESCO'nun tanımına göre genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan ve evi olmayan insandır. Gençlik ağının başlangıcı ve sonu ileri sürülen yaş sınırlamaları da birbirinden farklıdır. UNESCO'nun tanımlamasında gençlik ağı, 15-25 yaşları arasında gösterilmektedir. Birleşmiş Milletler rgt'ne göre ise gençlik ağı 12-25 yaşları arasındadır (Kulaksızıoğlu, 1998).

Tüm bu tanımlamalar neticesinde anlaşılmaktadır ki ergenlik çağının tanımları da başlangıcı ve sonu gibi evrensel bir netlikten uzak daha yerel tanımlamaları içermektedir. Bu sebeple ergenlik dönemine mutlak bir yaş sınırı getirmenin bilimsel olamayacağı onun yerine ortalama bir yaş aralığı ile yaklaşmak gerektiği görülmektedir.

2.1.2 Ergenlik Kuramları

Gençlik: tarihin her döneminde insanoğlunun geleceği olarak görülse de 1900'l yıllara dek üzerinde bilimsel araştırmaların yapılmadığı ve eğitilmelerinin önemsenmediği daha çok dinamizminden ve iş gücünden faydalanılan bir grup olarak sınıflandırıldıkları görülmektedir. 1900'l yıllara kadar ergenlerin eğitiminin şimdiki ilkokul seviyesinden öteye geçemediği belirtilmekte olup tarıma dayalı bir yaşam biçiminin sonucu olarak gençler ikinci plana atılmaktaydılar. Gençler ergenlik dönemlerinde başka ailelere çırak olarak verilip mesleki ve kişisel gelişimlerini tamamlamaya abalamaktaydılar. Eğitimin tarihsel sürecine paralel olarak ergenlik dönemin içeriğinin de ergenlik dönemine olan bakış açısının da kabuk değiştirdiği gözlemlenmektedir. Sanayi devrimi ile başlayan yoğun kentleşmenin sonucu olarak ergen eğitiminin çalışan babadan anneye geçme evresi gözlenmektedir. Yine bu dönemde artan okul sayıları ile birlikte lise ve kolejlerin sayısının hızla yükselmesi

gençlerin bu gelişim dönemlerini incelemeyi gerekli kılmıştır nitekim G. Stanley Hall ile başlayan ergenlik kuramları günümüze kadar devam etmiştir.

2.1.2.1 Özünü Yineleme Kuramı: G. Stanley Hall

Hall, psikoloji bilimine ergenlik dönemi kavramını armağan etmiş bu alanda ünlü bir psikologdur. Hall kuramını direkt olarak ergenlik dönemi üzerine kuran ilk psikolog olması bakımından bu alanda öncü kabul edilmektedir. Hall Darwin'in evrim teorisinden etkilendiği ve evrim teorisinin ana fikrini doğum sonrası gelişmeye aktarmıştır. Hall'a göre insanın gelişim tasavvuru her insanın genetik kodlarında kayıtlıdır. Her bireyin yaşam süresindeki gelişimi, türünün evrim süreci içerisindeki gelişiminin bir tekrarı olduğunu dile getirmiştir. Buna da 'özünü yineleme' 'recapitulation' demiştir. Biyoloji bilimindeki açıklaması da embriyonik gelişim sırasında türe özgü evrim aşamalarının tekrarlanması anlamına gelmektedir. Ona göre insan ırkı, egoist dürtüleri olan, hayatta kalma endişesiyle hareket eden hayvanlar âleminin bir parçası olarak doğar. Ergenlik dönemini, ilkel insan olarak tasvir ettiği çocukluk çağı ile medeni eğitilebilir uygar insan arasındaki dönem olarak betimlemiştir. Bu sebeptendir ki ergenlik dönemindeki gençlerin basit ve temel içgüdülerini kontrol etmede zorlandığının altını çizmiştir. Hall, ergenlikteki şiddetli ruh hali değişimleri olduğunu vurgulamıştır.

Ergenin, enerji ve coşkuya karşı, kayıtsızlık ve sıkılma; neşe ve kahkaha karşı, hüznün ve melankoli, kibirlilik ve övünmeye karşı, aşağılanma ve utangaçlık; duyarlılığa karşı, vurdumduymazlık; şefkate karşı, acımasızlık gibi çelişkili eğilimler sergilediğini belirtmiş ve bunun önemi üzerinde durmuştur. Bahsedilen ergenliğin karakteristik özellikleri duygusal karışıklıklar, yoğun stres ve sıkıntı olarak görülmüştür (Adams,1995;Dacey ve Kenny,1994).

Özünü yineleme kuramına getirilen eleştiriler arasında çevrenin insan gelişimi üzerine katkısının ele alınmaması olmuştur. Yine de ergenlik dönemi üzerine kurulan kuramın bu alanın gelişmesine katkısı büyüktür.

2.1.2.2 Psikoanalitik Kuram: S. Freud & A. Freud

Psikoanalitik kuram çocukluk dönemini esas alıp ergenlik dönemini ikinci planda tutmuştur. Psikoanalitik kuram çocukluk çağının yetişkin rolleri üzerine daha

derinlemesine analizler yapmıştır, ergenlik döneminde bireyde çok az değişiklik meydana geldiğini öne sürmüştür. Freud çocukluk yıllarında yaşanan çelişkilerin ergenlik döneminde ortaya çıktığını öne sürmüştür bu sebeple ergenlik dönemine daha az önem verdiği düşünülmektedir. Ergenlikteki çatışmaların çocukluk yıllarının yansıması olarak görüldüğünden ergenlik dönemini önemli bir evre olarak görmediği düşünülmektedir. Freud insan yaşamının ilk altı yılının kişilik yapısının gelişiminde çok önemli rol oynadığını ileri sürmüş olan, psikoloji bilimindeki ilk evre kuramcısı olması bakımından da psikoloji biliminde önemli bir yere sahiptir. Freud insanın gelişim evrelerini beş döneme ayırmıştır. Psikoanalitik kuramın gelişimsel aşamalarının ilki oral dönem (Doğum-1-1,5 yaş), bu dönemi takip eden anal dönem (1,5-3 yaş sonu), ardından fallik dönem (üç yaş civarı) ve gizil (latent) dönemdir (5-6 yaşından 12 yaşına kadar) (Kulaksızoğlu, 1998).

Ergenlik dönemini içine alan gelişimsel dönemlerinin sonuncusu ise genital evredir. Bu dönem buluşun başladığı 11-13 yaşlarından genç yetişkinlik dönemine kadar sürer. Ergenlik döneminde çocuğun fizyolojik olgunluğa erişmesi ve bazı hormonların etkinliğinin artması ile cinsel nitelikli olanlar başta olmak üzere, çeşitli dürtülerin gücü artar. Bu yoğunlaşma önceki gelişim dönemlerindeki çatışmanın yeniden yaşanmasına neden olur (Gençtan, 1995).

Ergenlik dönemini birinci derecede ele alan, Sigmund Freud'un kızı Anna Freud'dur. A. Freud, erken çocuklukta geçirilen tecrübelerin ergenlikten çok yetişkin kişiliği üzerinde etken olduğuna inanmakla birlikte ergenliğin bazı uyum çabaları ile geçirilen bir dönem olduğunu düşünmektedir (Kulaksızoğlu, 1998).

Peter Blos ergenlik dönemine yönelik psikanalist alan yazınına en geniş katkıyı sunan psikanalistedir. Sigmund Freud'un latent dönemini ergenliğin ilk basamağı olarak gören Blos ergenlik dönemini 6 evrede açıklamıştır. Bu altı dönemi latent dönem, ergenlik öncesi dönem, erken ergenlik, orta ergenlik, geç ergenlik ve ergenlik sonrası olarak tanımlamıştır. Mahler tarafından 1963 yılında tanımlanan birinci bireysellik dönemi çocuğun 3 yaşında nesne sürekliliği kazanması ile açıklanmıştır. Blos'un psikanalist literatüre en büyük katkısı ergenlik dönemini ikinci bireyselleşme dönemi olarak görmesidir. Ona göre kişilik ergenlik döneminde yeniden yapılanır ve son halini bu dönemde alır.

2.1.2.3 Antropolojik Yaklaşım: M. Mead & R. Benedict

Margaret Mead (1901-1978) ünlü bir antropologdur. Ergenlik dönemi batı toplumlarının yaptığı biyolojik açıklamalara karşı çıkmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin biyolojik olmadığını, kadınlık ve erkeklik rollerinin kültürel bir aktarım olduğunu dile getirmiştir. Samoa adalarında yaptığı saha araştırmaları sırasında genç kadınların ergenlik dönemlerini incelemiştir. Bu çalışmalar neticesinde Samoalı kadınların ergenlik dönemlerini Amerika'da yaşayan hemcinslerine göre daha sakin, daha olumlu daha az " fırtınalı ve stresli" geçirdiklerini keşfetmiştir. Bu durumu iki kültürün cinselliğe ve çocuk yetiştirmeye bakış açılarındaki farklılıklarla açıklamıştır. Bu çalışmalarını 1928 yılında 'Coming of Age Samoa 'adlı kitabında yayımlamıştır. İlerleyen yıllarda birçok çalışma yapan M. Mead, kadın ve erkek rollerinin genetik bir süreç olmadığını, kültürün ve toplumun bu rolleri şekillendirdiğini öne sürmüştür. İnsanın gelişimine dair yapılan ve evrensel nitelikten uzak olduğunu belirttiği batı kültürü açıklamalarına karşı çıkıp bunun kültürel bir olgu olduğunu vurgulamıştır.

Beraber çalışma yürüttüğü diğer bir antropolog Ruth Benedict M. Mead 'in çalışmalarını ileri taşıyıp ergenlik dönemine ilişkin kuramsal açıklamalar getirmiştir. Özetle Benedict ve Mead 'in antropolojik kuramı ergenlik dönemindeki kültürel etkiyi biyolojik etkinin önüne koymuştur. İnsan yaşamında kalıtım mı çevre mi daha etkilidir sorusuna çevre yanıtını vermişlerdir.

2.1.2.4 Alan Kuramı: K. Lewin

Kurt Lewin' in geliştirdiği alan kuramının " stres, fırtınalar ve süreksizlik" kuramları içinde yer aldığı belirtilmelidir. Lewin'e göre davranış, kişinin çevresi ile etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. Yaş, zekâ, cinsiyet, öze yetenekler gibi göz önünde bulundurulması gereken bir dizi kişisel ve aile, arkadaşlar, yaşanılan çevre gibi çevresel faktörler davranışlara etki eder. Tüm bu faktörler yaşam alanı adını verdiğimiz kavramı oluşturur (Kulaksızoğlu, 1998). İnsanın yaşam alanındaki çevresel ve kişisel faktörlerin devamlı bir değişime uğradığını belirtmektedir. Bu değişimin hızının insanın psiko-sosyal gelişiminin nasıl olacağını belirlediğini ifade etmiştir. Eğer değişim yavaş olursa insanın bu değişime ayak uydurması kolay olacaktır, eğer değişim ergenlik dönemindeki gibi çok hızlı gerçekleşirse birey bir dizi sorunla karşılaşacaktır. Ergenlik döneminde yaşanan hızlı büyüme ve değişimlerin bireyin

yaşam alanını sarstığını öne sürmüştür. Bireyin bu değişimlere ayak uydurmakta zorlandığından yoğun ve stresli bir dönem geçirdiğini öne sürmüştür. Çocuklukta öğrendiği beceriler ile yetişkinlikte beklenen davranışlar arasında hiçbir direkt bağlantı kuramayan çocuğun kabuğuna çekilerek asi ve marjinal kişi konumuna düştüğünü belirtmektedir.

2.1.2.5 Kişilerarası Kuramı: H. S. Sullivan

Sullivan, Freud'un Psikoanalitik kuramının iddia ettiği cinsellik insan yaşamının en kritik dürtüsüdür savını eleştirmiştir. Sullivan'a göre güvende ve endişeden uzak hissetme ihtiyacı en temel ihtiyaçtır. Güveni de kaygıdan kurtulma ihtiyacı olarak tanımlayan Sullivan kaygının insanın bebeklik dönemindeki bakım muhtaç oluşuna ve bağımlılığına dayandırmaktadır. Sullivan'a göre bebek hayatta kalmak için bir başkasıyla iletişim kurmak zorundadır ve iletişimin sonucunda fizyolojik olan bir ihtiyaç kişilerarası ihtiyaca evirilmektedir. Tüm bunların sonucunda da bebek davranışlarını çevresinden gelen tepkilere göre şekillendirmeyi öğrenmektedir. İlk bakım verenin, iletişim kurulanın genellikle anne olduğunu ileri süren Sullivan annenin bebeğe karşı davranışlarındaki değişikliğin ve tutarsızlığın bebekte kaygıya neden olabileceğini belirtmiştir. Böylelikle bebek de güvende hissetmek için anneniz olumsuz tepki verdiği davranışlardan kaçınmayı öğrendiğini belirtmiştir.

Sullivan ergenlik dönemini üç evrede incelemiştir:

Ön ergenliğin kısa sürdüğünü ifade eden Sullivan'a göre ergen bu dönemde diğeri insanlarla yakın ilişkiler kurmayı öğrenir, bu yakın ilişkilerde ergen başkaları tarafından nasıl görüldüğünü öğrenir, sosyal beceriler edinir. Bu dönemde yakın ilişkiler kurmanın ergenler için çok önemli olduğu ifade edilmiştir. Yakın ilişkiler kuramayan ergenlerin yalnızlık hissine kapılıp, cesaretlerini yitirebileceğini açıklamıştır.

Erken ergenlik döneminin cinsel ilgiyle başladığını belirten Sullivan ergenin cinsel kimliğini bulmak için arayışlara gireceğini ifade etmiştir. Bu noktada toplumun ve ailenin cinselliğe bakış açısının ergenini gelişimindeki rolü üzerinde belirleyici olduğu anlatılmaktadır.

Geç ergenlik, kişinin görev ve sorumluluklar üstlendiği, cinsel davranışına ilişkin tercihini yaptığı ve bunu yaşamının geri kalan kısmına nasıl yerleştireceğini fark ettiği dönemdir. Bu dönem gencin, diğer insanların yaşama dair görüşlerini ve onların kişilerarası ilişkilerindeki problemlerini ele alış biçimlerini fark etmeye ve değerlendirmeye başladığı, daha fazla eğitim olanağı bulduğu, yaşamdaki yolunu çizdiği, kendi sınırlarını diğer insanlarla karşılaştırarak deneme yanılma yoluyla genişletme olanağını bulduğu bir dönemdir. Kısacası sınırlı deneyimleri ile ortak değerler sistemini bütünleştirdiği, toplumda yerini aldığı dönemdir (Gençtan,1995; Özbay, 2000).

2.1.2.6 Öğrenme Kuramı: B.R. MC. Candless & A. Bandura

Mc. Candless sosyal öğrenme teorisini ergenlik dönemine uyarlamaya çalışmıştır. Dürtülerin insan davranışlarını yönlendirdiğini ifade eden Candless, öğrenmenin de dürtüler üzerinde oldukça etkili olduğunu belirtmiştir. Ergenlerin çocukluk yıllarında edindikleri deneyimlerinin ergenlik döneminde kendisinden beklenen rollere uymadığını deneyimlemelerinin gençlerde çelişkili duygulara yol açtığını belirtmiştir. Candless, toplumların dürtülere yüklediği anlamların gençler üzerinde baskı yarattığı ve çelişkilerle geçen bu dönemde endişe ve buhran duygularının yoğun olduğunu ifade etmektedir.

Ergenlik dönemine ilişkin açıklamalar, tanımlamalar yapan bir başka sosyal öğrenme kuramcısı Albert Bandura ergenliğin buhranlı bir dönem olmadığını ifade ederek diğer öğrenme kuramcılarından ayrılmıştır. Problem yaşayan ergenlerin saldırgan tutumlarının ve uyumsuz davranışlarının büyümenin bir parçası olduğu fikrini de eleştirmiştir. Bandura, sorun yaşayan ergenlerin ailelerinden iyi eğitim almadıklarını, yanlış öğrenmenin kurbanı olduklarını belirtmiştir. Ona göre ergenlik dönemi buhranlı ve fırtınalı değildir, yeterince sosyalleşmemiş ve ailesinden iyi eğitim alamamış ergenler bu dönemi buhranlı ve fırtınalı geçirmektedirler. Düzenli, sistemli, pozitif ailelerin çocuklarının ergenlik dönemlerini daha rahat geçirdiklerini belirten Bandura, ergenlik döneminde, çocukların nasıl öğrendiklerinin nasıl geçirdikleri hakkında fikir verdiğini belirtmiştir.

2.1.2.7 Bireysel Farklılıklar Kuramı: Eduard Spranger

Alman bir psikolog olan Eduard Spranger ergenliğin, fırtınalı stresli zorlu bir süreç olduğu savına karşı çıkanlardandır. Spranger'a göre her insan özeldir, farklıdır, biriciktir. Bu biriciklik neticesinde her ergenin aynı süreçlerden geçeceği fikrini eleştirmiş ve ergenlik dönemini geçirenleri 3 grupta toplamıştır. Birinci gruba ergenlik döneminde zorluklarla karşılaşan, stres ve fırtınanın hâkim olduğu neticesinde de yetişkinliğe geçişin de zor olduğunu gruptur. İkinci gruba da ergenliğini sessiz sakin rahat, pozitif geçirenleri dâhil etmiştir. Bu gruptaki gençlerin sürekli ama yavaş bir gelişim evresinde olduklarını belirtmiştir. Üçüncü grubu ise ergenliği geçirenin kişiliğine bağlayan Spranger bu gençlerin karşılaştıkları zorlukların üstesinde gelebildikleri gibi ergenliği nasıl geçireceklerinin tamamen kendi kişisel özellikleriyle alakalı olduğunu ifade etmiştir.

2.1.2.8 Psikososyal Kuram: E. Erikson

Erik Erikson psikososyal kişilik kuramında, insanın çocukluktan yetişkinliğe kadar sekiz gelişim evresi içerisinde olduğunu belirtmiştir. Belirtilen her evre insanın aşmak zorunda olduğu evreler olmakla birlikte bir takım çatışmalar barındırmaktadır. Bu çatışmaların aşılabilmesi durumunda insan gelişimi sekteye uğrayabilir hatta psikopatolojiye sebebiyet verebilmektedir. Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri Tablo 1'de gösterilmiştir.¹

Tablo 1. Erikson' nun psikososyal gelişim dönemleri

Dönem	Psikolojik krizler	Görev veya kriz	Sosyal zorunluluklar	İlgili Çevre
0-1 Yaş	Temel güvene karşı güvensizlik	Dünya güvenli midir?	Temel ihtiyaçların gerçekleştirilmesi - Yetersiz Bakım	Anne
1-3 Yaş	Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç Duygusu	Kendi işimi kendim yapabilir miyim?	Mahrumiyet, hoşgörü, bakım Abartılı koruma ve yetersiz bakım	Ebeveyn

3-6 Yaş	Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu	Sınırlarımı çizirken ebeveynlerimden bağımsız olabilir miyim?	Deneme için cesaretlenme Deneme için yetersiz fırsat	Aile
7-11 Yaş	Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik Duygusu	Uyum için gerekli becerilere hâkim olabilir miyim?	Orantılı alıştırma, cesaretlenme Yetersiz alıştırma, destek eksikliği	Sosyal çevre, Okul
11-17 Yaş	Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası	Kimim? İnançlarım, duygularım, görevlerim nedir?	Ruhsal metanet, pozitif geri bildirim Hedefsizlik, belirsiz geri bildirim	“Kendi” grupları, “Diğerleri”. Lider-Model
17-30 Yaş	Yakınlığa karşı yalıtılmışlık	Başka insanlara teslim olabilir miyim?	Arkadaşlık ve sosyal olma Yalnızlık	Arkadaşlar, rakipler, mesai arkadaşları
30-60 Yaş	Üretkenliğe karşı durgunluk	Gelecek kuşağa ne sunabilirim?	Hedefi belli ve üretkenlik Yetersiz gelişim ve gerileme	Ortak çalışma, evlilikte birlikte yaşam
60+ Yaş	Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk	Hayatımda çalışma ile tatmin ve başarı buldum mu?	Birlik ve başarı Bıkkınlık ve memnuniyetsizlik	“İnsanlık” “Benim gibi insanlar”

¹ **Kaynak:** Erikson,E.(2014).*İnsanın 8 Evresi*.(Çev.G.Akkaya.).İstanbul:Okuyan Us Yayınları.

Erikson ’un psikososyal gelişim kuramı içinde ergenlik özel bir yere sahiptir. Sadece ergenlik döneminde genç bugüne kadar ne yaptığının ve ne olduğunun farkına varmakta ve bundan sonraki hayatının kaderini tayin edebilmektedir. Aynı şekilde yine sadece ergenlikte genç kendisini tanımlamaya ve bir kimlik (benlik) oluşturmaya zorlayan bir takım baskı ve güdülerle karşılaşır (Kulaksızoğlu, 1998).

Ergenlik dönemini içine alan evre kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası dönemidir. Hayatın bu döneminde ergen kendisine bir kimlik oluşturma çabası

içerisindedir. Bu dönemde ergen, çocukluk dönemlerinde edindiği deneyimlerle yetişkinlik döneminde kendisinden beklenen rol karşısında bocalar. Bu bocalama ergenlerde stres ve çatışmalara neden olabilmektedir. Bu dönemin sağlıklı geçirilmesi için önceki gelişim dönemlerinin başarıyla tamamlanması gerekmektedir. Gençlerin kısıtlanmaması kendi kimliklerini bulmaları konusunda desteklenmeleri gerekmektedir. Erikson'a göre bu dönem gencin önceki dönemleri ve hayatının sonraki dönemleri için kritik olduğu ifade edilmektedir.

2.1.2.9 Benmerkezcilik Kavramı: David Elkind

David Elkind 'Adolescent egocentrism' kavramını ortaya atmıştır. Bunu ergen benmerkezciliği olarak çevirebiliriz. Ergen benmerkezcilik teorisini Piaget'nin bilişsel gelişim teorisinden almıştır. Ona göre ergenliğe girişle birlikte soyut düşünce dönemine geçen ergen, kendi düşünceleri ile diğer insanların düşüncelerini birbirinden ayırmada güçlük yaşar. Kendi düşüncelerinin evrensel nitelikte olduğunu düşünen ergenin yaşadığı bir problemin diğer tüm insanlar tarafından yaşandığını düşünür. Elkind'e göre yaşanan bu fiziksel hızlı büyüme, ergenlerin çoğunun kendi davranışlarına, düşüncelerine, bedenlerine odaklanmalarına yol açar.

Elkind ergen benmerkezciliğini 'Hayali İzleyici' ve 'Kişisel Masal' kavramları ile açıklar. Ona göre ergen kendisine yönelttiği bu yoğun odak noktasının, başkaları tarafından sürekli izlenme, etraftakiler tarafından değerlendirilme düşüncesiyle birlikte, sürekli bir sahnede olma duygusu yaşanmasına sebep olur. Ergenlerin davranış ve düşüncelerini de bu yaşanan kırmızı halı hallerine göre düzenlediğini düşünülmektedir.

'Kişisel Masal' kavramını sahne önündeki bu ergenlerin kendini eşsiz, kusursuz ve diğer tüm insanlardan farklı adeta ölümsüz olduğu inancına sahip olmasıyla açıklar. Hayali izleyiciler tarafından sürekli izlendiğini düşünen gençlerin bazıları bu yoğun hayali ilgi ve değerlendirme sürecinden olumsuz anlamda etkilenirler ve bu durum ile başa çıkmakta zorlanıp sosyal izolasyonu tercih ederler. Kusursuz bir kahraman olduğunu düşünen gençler ise kendini eşsiz, benzersiz ve yenilmez olarak gördüklerini ifade eder. Yapılan araştırmalar neticesinde Elkind'in ortaya attığı ergen benmerkezciliği kavramının gelişimsel bir görüngü olmadığı, yaşa, cinsiyete, kültüre ve çevresel etmenlere göre farklılık gösterebildiği gözlemlenmiştir.

2.1.2.10 Psikososyal Gelişimsel Kuram: R. Havighurst

Robert Havighurst, biyolojik, toplumsal ve kültürel olguların birbiriyle etkileşiminin gelişim sürecinde etkili olduğunu belirtir. Havighurst, belirli dönemlerde bireylerin başarılı olması gerektiği bazı görevlerin olduğunu ifade eder. Hareket etme, oyun ve fiziksel aktivite erken çocukluk dönemi gelişimi için tanımladığı görevlerdir. Havighurst gelişimi hayat boyu devan eden bir öğrenme süreci olarak ifade eder. Havighurst'un gelişim kuramında önerdiği dönemler (Özer ve Özer, 2006);

1. Bebeklik ve erken çocukluk dönemi (0-5 yaş)
2. Orta çocukluk (6-12 yaş)
3. Ergenlik (13-18 yaş)
4. İlk yetişkinlik (19-29 yaş)
5. Orta yetişkinlik (30-60 yaş)
6. İleri olgunluk (61+ yaş)

Havighurst kuramında ergenlik dönemi için sekiz gelişimsel görev belirtmiştir, yıllar geçmesine rağmen bu görevlerin hala geçerliliğini sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Bu görevler şunlardır;

1. Olumlu beden imajını geliştirmek ve bedenini etkili bir şekilde kullanmak,
2. Kadın ya da erkek olarak toplumsal cinsiyet rolünün gerekliliklerini bilmek,
3. Sosyal olmak, her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ilişkiler kurmak,
4. Anne baba ya da çevresindeki yetişkinlerden duygusal olarak bağımsız olmak,
5. Bir meslek belirleyip buna hazırlanmak ve ekonomik bağımsızlığa kavuşabilmek,
6. Evlilik ve aile yaşantısına hazırlanmak,
7. Toplumsal olarak sorumlu davranışlar sergilemeyi istemek ve bunu başarmak,
8. Bir ideoloji edinmek ve yaşamına yol gösterecek bir takım değerleri ve ahlaki sistemi oluşturmak.

2.1.2.11 Odaksal Aşama Kuramı: J.H. Coleman

John Coleman ergenlik dönemiyle alakalı birçok yayını olan İngiliz bir psikologdur. Ergenlik döneminde değişen bazı tutum ve davranışların ergenin benlik kavramını yeniden tasarlama çabalarının bir ürünü olarak görmektedir.

Coleman'a göre ergenlik döneminde kişi hem psikolojik hem de toplumsal düzenleme ile ilgilenmektedir. Ergen toplumsal yaşamın kuralları ile bütünleşirken, bu kurallara uyum sağlamakla yükümlü iken aynı zamanda kendi sistemini de oluşturmaktadır. Bu durum başa çıkılması gerekli ama zor bir durumdur. Coleman'a göre ergen bu durumla baş etmek için odaklanmayı kullanır. Bu aşamada ergen ilgilenmesi gerekli şeyleri sıraya koyar. Bu yöntem ergenin belirli bir zaman dilimi içinde, belirlenmiş bir konuya yeterli enerji harcamasını sağlar. Ergen önce bir konuyu daha sonra da diğerini çözmeye çalışarak uyum sağlama sürecini yıllara yayar (Özbay, 2000).

2.1.2.12 Lawrence Kohlberg'in Kuramı

Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre, ergenlik dönemine karşılık gelen, yaklaşık 10-18 yaşları arasında geleneksel aşamadan geçilir. Bu aşamanın ilk evresinde birey, grup normlarına uyum yapmaya çalışır. Doğru olmak, başkaları ile ilgilenmek, iyi olmak, sadık ve güvenilir olmak çabasıdır. Grubun beklentileri ve kuralları doğrultusunda davranmayı öğrenir. Başkaları tarafından sevilmemek ve onaylanmamak kaçınılması gereken davranış biçimleridir. Ergen, başkalarının davranışını değerlendirirken sonucu değil, niyeti göz önünde bulundurur (Kulaksızoğlu, 1998; Stewart, Perlmutter ve Freidman,1989).

Tablo 1.2. Kohlberg'in ahlaki gelişim evreleri

Düzeyler	Yaklaşık Olarak Yaşlar	Evreler
I. Ahlak Öncesi ya da gelenek Öncesi	4-5	1. Ceza-itaat yönelimi: Yargılar, cezayı engelleme veya ² a ödül alma temeline dayanarak verilir
	6-9	2. Görelî araç sal yönelim: Yargılar, karşılıklı iyilik ya da bireyin gereksinimlerini karşılamak temeline dayanarak verilir.
II. Geleneksel	10-15	3. İyi oğlan-iyi kız: Yargılar, diğer insanları hoşnut etme, gelecek eleştiriyi engelleme veya diğer insanların acılarını azaltma temeline dayanarak verilir.
	15-18	4. Yasa ve düzen yönelimi: Yargılar, otoritenin saygısını sürdürme ve yasalara yasa oldukları için uyma temeline dayanarak verilir. Toplumsal uyma davranışı toplumsal düzenin sağlanmasındaki yoldur.
III. Gelenek ötesi veya İlkeli	18-20	5. Toplumsal sözleşme yönelimi: Yargılar, insan haklarına ve bütün toplum tarafından üzerinde anlaşmaya varılmış olan standartlara dayanarak verilir.
	20+	6. İnsan yaşamının değeri yönelimi: Yargılar, adalet, eşitlik, insan hakları ve insan onuruna saygı gibi etik ilkelere uygun olup olmamaya dayanarak verilir.

² **Kaynak:** Windmiller, M.(1995).'*Ahlak Gelişimi Ve Ahlaki Davranış'ergenliği Anlamak*.(Çev. D. Öngen).Ankara:İmge Yayınevi.(Orijinal yayın tarihi,1995).

2.2 Spor

Spor, hakkında herkesin biraz da olsa fikir sahibi olduğu bir alan olmasından ötürü olsa gerek sporun bilinen tarihinden beri birçok tanımlaması olmuştur. Bu anlamda spor ne demektir sorusuna birçok yanıt bulmak mümkündür. Sporun ne olmadığı konusuna gelirsek herkesin hemfikir olduğu konu sporun asla sadece fiziksel aktivite çerçevesinde değerlendirilemeyeceğidir.

2.2.1 Spor Kavramın Tanımları:

Spor evrensel bir nitelik taşımasına karşın spora yapılan tanımlamalar kültürden kültüre değışim göstermektedir. TDK'nin spor tanımına bakıldığında 'Bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü' olarak tanımlandığı görülmektedir.

Bu bağlamda spor nedir sorusuna şu yanıtlar verilebilir:

“Spor, hem yarışma, zevk, sağlık, estetik, eğlence, oyun, reklam, propaganda, meslek, bilim, boş zamanları değerlendirme aracı, hem de kişi ve toplumlararası ilişkileri düzenleyen bir olgudur” (Voigt, 1998).

Spor, insan kavramını oluşturan ve insanın fiziksel, zihinsel ve ruhsal niteliklerinin bulunduğu yaşının ve kapasitesinin gerektirdiğı verim gücüne ulaştırabilmesi için rekabete dayanmayan gerçekleştirdiğı faaliyetlerinin tamamıdır. Spor yapanlar açısından yarışmayı kazanmaya yönelik, fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba, seyredenler açısından heyecan ve estetik duygusu kazandıran bir süreç, genel olarak ise anatomi, fizyoloji ve psikoloji gibi bilim dallarının yardımı ile gelişen ve devam ettirilen bir bilimsel olgudur (İnal, 2000).

Mengütay (1997)'a göre ise spor, “Tek ya da grup olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan, genel olarak yarışmaya dayalı fiziksel ve zihinsel becerilerinin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici faaliyetlerdir. Mengütay (2006), 'Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor' adlı kitabında sporun sadece sağlığa iyi gelmediğini çocuk ve gençlerde sosyal, bilişsel ve kişilik gelişimi adına da sayısız faydası olduğunu ifade etmiştir.

Spor; bireyin, bulunduğu doğal ortamı beceri çevre durumuna getirirken kazandığı kabiliyetleri daha ileriye taşıyabilen, kurallar bütününe göre araçlı ya da araçsız, kişisel olarak ya da bir grupta boş vakitlerin değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirilen faaliyet kapsamında ya da bunu bir işe dönüştürdüğü, sosyal özellik kazandırıcı, toplumsallaştırıcı, ruh ve fizik açısından geliştirici etki yaratan rekabetçi, dayanışma duygularını ortaya çıkaran kültürel bir olgudur (Yetim,2005).

Çağdaş eğitim anlayışı, insanın bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sosyal yapılarıyla dengeli birer bütün olarak en uygun ve ileri düzeyde yetişmesini amaçlar. Bu amaç doğrultusunda insanın bu özelliklerinin geliştirilmesinde beden eğitimi ve spor, önemli bir yere sahiptir (Gülhan,2017).

2.2.2 Türkiye’de Spor Tarihi

Türklerde spor çalışmaları, sporun tarih sahnesine çıkmasından sonra başlamıştır. Diğer toplumlar gibi Türkler de sporu toplumun birçok gereksinimi (psikolojik, eğlence vb.) doğrultusunda yapmaktaydılar. Spor birçok alanda araç olmuş, evlendirme törenlerinde ve birçok eğlencede cirit oyunları oynanmıştır. Savaşa hazırlık dönemlerini spor ile pekiştirmişlerdir (Mengütay, 1997).

Ülkemiz sporunun tarihsel gelişimi incelenirken, kurucu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk öncesi ve sonrası diye incelemek gerekmektedir. Atatürk’ün spora ve sporun eğitimdeki rolüne bakış açısı şu cümleyle özetlenebilir: ‘Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin millî terbiyesinin ana unsurlarından saymak lâzımdır.’

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda spora yönelik ilk adım olarak kabul edilen ilk faaliyet İstanbul Kız Muallim Mektebi’nin yanında ek bir binada 21 Ekim 1926’dan itibaren “beden eğitimi kursları” açılması olmuştur. Türkiye’deki spor eğitim kurumlarının müfredatının belirlenmesi konusu ile bizzat ilgilenen Atatürk, yabancı ülkelerdeki okulların spor eğitimi programları hakkında malumat almış ve bu doğrultuda beden eğitimi ve spor konusunda kabiliyetli gençlerin eğitim için yurt dışına gönderilmesini sağlamıştır. Bu süreç içinde ilk olarak Vildan Aşır (Savaşır) ile Nizamettin Rıfat (Kırşan) Beyler “Terbiye-i Bedeniye” alanında tahsillerini ikmal etmek amacıyla İsveç’e gönderilmişlerdir. Yurt dışında eğitimlerini tamamlayan bu şahıslar, devlet desteğiyle İstanbul Kız Muallim Mektebi’nde açılan izcilik ve yüzücülük kurslarında görev almışlardır.(Sporcuların İstanbul Kız,1928).

2.2.3 Ergenlerde Sporun Faydaları

Ülkemizde 2020 yılında yapılan bir araştırmada 15-18 yaş arası okul sporlarına katılan 263 öğrencinin dijital oyun bağımlılığı ile sosyal duygusal yalnızlık düzeyleri incelenmiştir (Kılıç,2020). Bu araştırmanın öneri kısmında şu ifade yer almaktadır: ‘Çocukların yalnızlığa itecek davranışlardan uzak tutma amaçlı okullardaki beden eğitimi ve spor ders saatlerinin artırılması, derslerinde farklı etkinliklere daha çok yer verilmeli, okul spor faaliyetlerinin daha kapsamlı yapılmalı ve ayrıca çocukları okul dışı çeşitli rekreatif etkinliklere yönlendirilmelidir.’ Buna benzer birçok araştırmaya rastlamak mümkündür. Ergenlere sunulan reçetelerin neredeyse tamamında, mutlaka fiziksel aktivite ya da bireysel veya takım sporu önerisi olduğu bilindiği halde aile ve öğretmen desteği alamadıkları açıkça ortadadır. Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada 11-15 yaş çocuklarda fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörler araştırılmış ve araştırma sonucunda anne ve babası üniversite mezunu olan öğrenciler, fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörlerden aile faktörüne en yüksek puanı verdiği görülmüştür (Orhan,2021). Bu araştırma spor ile eğitim arasındaki yanlış yorumlanın, eksik bilgilendirmenin somut delili niteliğindedir. Bu araştırmanın bir amacı da spora olumsuz bakan ailelere sporun olumlu, yapıcı, düzenleyici ve tamamlayıcı yönünü sunabilmektir.

Spora katılım yaşamın her döneminde önemlidir, özellikle çocuk, ergen, genç erişkinler için sağlığın pekiştirilmesi, hastalıklardan korunma ve psiko-sosyal iyilik hali için daha kritik bir öneme sahiptir. Bu durum sedanter yaşam tarzı, obezite ve benzeri problemlerin gençlerde sıkça görüldüğü günümüzde özellikle önemlidir. Spor, ayrıca sporcuya kendini deneme, kendini akranlarla mukayese etme ve sağlıklı koşullarda yarışma ortamı sunar ki bunlar olumlu benlik saygısı, kendilik algısı ve mental dayanaklılığın gelişmesini kolaylaştırmaktadır (Alpaslan, 2012).

Ülkemizde 2017 yılında yapılan bir araştırmada “mental iyi oluş” ve “pozitiflik” kavramları üzerinde sporun etkili olup olmadığının araştırılmış, araştırmaya Sivas İli, Zara İlçesi, Zara Fen Lisesinde öğrenim gören 10. Sınıf öğrencilerinden denklikleri sağlanan 60 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada Mental İyi Oluş Ölçeği ve Pozitiflik ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma neticesinde düzenli olarak yapılan

sportif etkinliklerin; ortaöğretim düzeyindeki ergenlerin mental iyi oluş seviyelerine pozitif etkisinin olduğu aktarılmıştır(Bakır,2017).

Yapılan araştırmalara göre depresyon ve anksiyete çocuklar arasında çok karşılaşılan ruh sağlığı sorunlarından birisidir. ABD de yapılan araştırmaya göre 9 – 17 yaş arası çocukların %5 i depresyon tanısı almakta ve ilaç kullanımına başlamaktadır. Fiziksel aktivitelere katılım ile olumlu düşünceler kazanımı, fiziksel ve ruhsal halin iyileştirilmesi, toplumda kolay kabul görme etkenleri sayesinde en az ilaç tedavisi kadar verim almak mümkündür (Meydanlıoğlu, 2015).

Spor, sosyal hayatın ve toplumsal yapının ayrılmaz bir parçası olmuş ve süreç içerisinde değişime uğramıştır. İnsanların doğayı kontrol altına alması gibi sporda kişinin kendi vücudunu kontrol altına alma isteğinin bir sonucudur. “Ayrıca insanlar spor sayesinde bir takıma ya da bir gruba girerek yalnızlıktan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı ya da başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Tek başına coşkusunu gösteremeyen kişi, grup içerisinde gösterir. Spor alanlarını tedavi amacıyla bir tür hastane olarak gören psikologlar, kişilerin deşarj olmasını sağlayan spor alanları ortaya çıkmamış duyguların açığa çıkmasına yarar sağladığını ifade etmektedir” (Türkel, 2010).

Okullarımızda tüm ergenler düzenli fiziksel aktivitelere veya spor yapmaya teşvik edilmelidir. Fiziksel egzersizlerin insanın bedenine, ruhuna ve zihnine iyi geldiği birçok araştırmada dile getirilmiştir. Fiziksel aktivitelerin ötesinde takım sporu yapan ergenlerin aidiyet duygusu, liderlik, hesap verebilirlik, iletişim gibi becerilerinin geliştiği düşünülmektedir. Ülkemizde spora bakış açısı maalesef olumsuzdur. Spor zaman ve enerji gerektirdiğinden ailelerin sporun çocukları okuldan uzaklaştırdığı düşünülmektedir. Hâlbuki spor çocukları zararlı alışkanlıklardan, olumsuz ortamlardan uzaklaştırdığı gibi, çocuklara motive olma, iç disiplin, dayanıklılık ve kararlılık gibi beceriler kazandırmaktadır. Ergenlik döneminde yaşanan hızlı fiziksel büyümenin beden algısı imajı üzerine etkisinin yüksek olduğu bilinmektedir. Spor yapan gençlerin fiziksel olarak fit ve sağlıklı hissetmeleri benlik saygılarının yüksek olmasını sağlayabilmektedir bunun sonucunda da özgüvenlerinin yükseldiği birçok araştırmada dile getirilmiştir.

2.2.4 Ergenlerde Sporun Fizyolojik Faydaları

Fiziksel aktivite, kas-iskelet sisteminin (kemikler, kırıkdağ, tendonlar, bağlar ve kaslar) optimal gelişimini destekler, kardiyovasküler fitness ve solunum sistemini güçlendirir, kas gücü ve genel performansı artırır, sağlıklı bir vücut ağırlığı sağlar, bağışıklık sistemini geliştirir ve düzgün bir duruş sergilenmesi üzerinde etkileri bulunmaktadır. Ayrıca osteoporoz gibi ileri yaşlarda görülen hastalıkların ergenlik döneminde önlenmesi sağlanabilir. Ergenlik döneminde kemik yoğunluğu %10 arttığında, yaşlılarda femur boyun kırıkları riski %50'ye kadar düşebilmektedir (Zahner ve Team,2013).

Çocuklarda egzersizin önemi üzerine yapılan bir çalışmada, egzersizin şu faydaları olduğu aktarılmıştır:

1. Vücut kompozisyonunu geliştirir.
2. Kronik metabolik hastalıklara yakalanma riskini azaltır.
3. Yaralanmaları önlemede rol oynar.
4. Kardiyovasküler hastalıkları önler.
5. Yüksek kan basıncını ve obeziteyi azaltır.
6. Basit motor becerileri geliştirir.
7. Yaralanmaları önler.
8. Koordinasyon ve dengeyi erken dönemde geliştirir.
9. Esnekliği geliştirir.
10. Vücut kompozisyonunu geliştirir.
11. Kuvvet antrenmanları, genç kızlarda ileriki yaşlarda oluşabilecek osteoporoz riskini azaltıcı etkisinden dolayı da önemlidir.

12. Kişinin kendine güvenini, algılamasını ve yaşam kalitesini geliştirir (Taşkın ve Özdemir, 2018).

2.2.5 Ergenlerde Sporun Psikososyal Faydaları

Spor, bireysel gelişimini her alanda destekleyen bir uğraştır. Özellikle sporun eğitim alanında kullanılması öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkilediği için son

derece önemlidir. Spor, bireylerin kişilik gelişimi konusunda çok etkilidir. Grup oyunları ile bireylerin mensup olduğu grubun çıkarlarını kendi çıkarlarından önde tutmak zorunda kalmaları sonucu bireylerde aidiyet ve fedakârlık duyguları gelişir (Özbaydar, 1983).

Spor geçmişten günümüze bir ahlak ve kültür okulu olmuştur. Spor bireylerde irade kontrolünü, başarıma azmini, geliştirerek, saldırgan yıkıcı tahammül edilemeyen dürtülerini kontrol altına almalarına ve olumlu bir kişilik kazanmalarına etki etmektedir (Bauman, 1994).

Spor bugünlere kadar bir ahlak ve kültür oluşturarak gelmiştir. Spor, yapan kişinin, içgüdüsünde bulunan saldırganlık, kırgınlık gibi olumsuz dürtülerin olumlu hale dönüşmesiyle, başarıma isteği ve daha ileriye gitme arzusu gibi duyguların, toplumsal ve bireysel desteğinde katkısıyla birlikte, kişilik kazanılmasında etkili bir faktördür. Yine insanın doğasında bulunan saldırganlığa karşı barışçı, boşalma imkânı sağlamakta, bu dürtünün kontrolü için uygun bir yarışma ortamı oluşmaktadır (Şahan, 2007).

2.3 Tutum

2.3.1 Tutum Kavramının Tanımı

Sosyal yaşamda insanı etkileyen birçok faktör vardır. İnsanların pek çok davranışı bu faktörlerle olan ilişkilerin algılanması ve değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. İnsanlar birbirleriyle çelişen sayısızca düşüncenin etkisi altındadırlar. Buna rağmen bireyler, sosyal ilişkilerini belirli bir davranış kalıbı içinde oluştururlar. Kısaca insanlar canlı-cansız, soyut-somut nesnelere olan ilişkilerini düşünsel bir bütünlük çerçevesinde gerçekleştirirler. İşte bu düşünsel bütünlük sosyal psikolojide tutum olarak değerlendirilir (Güney, 2006).

Tutum, bireyin herhangi bir olay karşısında bilgi, beceri, duygu ve tecrübesi ile bedensel, zihinsel ve duygusal hareket davranışdır (İnceoğlu, 2011).

Tutum terimi toplumsal psikolojide genel olarak bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilime işaret etmek için kullanılmaktadır (Smith, 1968).

Bu tanımlamalardan da anlaşıldığı üzere tutum kişiseldir ve doğrudan gözlemlenemez bireyin gözlemlenebilen davranışları üzerinden varsayılan bir eğilim örtüsü olarak kabul edilebilir. Öyleyse tutumu oluşturan öğeleri bilişsel, davranışsal ve duygusal olarak 3 başlıkta incelemek gerekir.

2.3.2 Tutumun Öğeleri

Bir tutumun anatomisine ilişkin yaygın bir görüş; bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerden oluşan üç bileşenli tutum modelidir. Bilişsel bileşen(öge); bir tutumun nesnesine dair inançlar, duygusal bileşen; bir tutumun nesnesiyle ilişkili olumlu ya da olumsuz duygular, davranışsal bileşen; eyleme geçmeye hazır olma durumunu ifade etmektedir. O halde her tutum, düşünce ve fikirlerden, beğenme ve beğenmeme gibi bir duygu kümesinden ve davranışsal niyetlerden oluşur (Hogg ve Vaughan, 2010).

Bilişsel Öge: Tutumun konusunu oluşturan her türlü öge bilişsel ögenin kesitini oluşturmaktadır. Bilişsel öge bireyin düşünme süreçleri ile bağlantılı olup, düşünsel ya da bilişsel fonksiyonların sistematik bir şekilde çalışmasına katkı sağlamaktadır. Bilişsel öge bir taraftan bireyin farklı durumlarla, nesnelere ya da kişilerle ilgili algılarını etkilemekte olup, diğer taraftan bireyin değişik uyaranlara karşı farklı reaksiyonlar vermelerine katkı sağlamaktadır (İnceoğlu, 2011).

Duyuşsal Öge: Tutumun duyuşsal ögesi kişilerin sahip oldukları değer yargıları ile ilişkilidir. İnsanların bir nesne, kişi, olay ya da duruma yönelik oluşturacağı duygusal tepkiler sahip olduğu değer yargıları ile ilişkilidir. Bunun yanında duyuşsal öge ile davranışsal öge arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fakat davranışsal öge genellikle duyuşsal ögenin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve sergilenen davranış duyuşsal ögenin somutluk kazanmasını sonucu ortaya çıkmaktadır. Davranışsal öge gerçekleştirmediği sürece kişinin sahip olduğu tutum sadece duygusal öge olarak kalmaktadır. Bu nedenle 12 duygusal öge ile davranışsal öge arasında neden sonuç ilişkisi bulunduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2011).

Davranışsal Öge: Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutumuna yönelik davranış eğilimini gösterir. Bu davranış eğilimi sözler ya da diğer davranışlarından gözlenebilir. Bu davranışlar kişinin alışkanlıkları, normları ve tutum objesi ile doğrudan bağı olmayan tutumlarının da etkisindedir. Bu nedenle, davranışsal

öğeden bahsederken duygusal ve normatif davranışı birbirinden ayırmak gerekir (Tavşancıl, 2005).

2.3.3 Tutumun Özellikleri

Tutumlar bireyseldir kişiye has özellikleri vardır, gerek tutumun bütün yapısı içinde gerekse öğelerin de ayrı ayrı kendine has özellikleri vardır. Bireylerin farklı tutumlara sahip olmalarının nedenlerinden biri de bu özellik olarak gösterilebilir. Tutumun özellikleri:

Güç Derecesi: Tutumların gücü tutumun birleşenlerinin toplam gücünü oluşturur. Birey birçok farklı tutuma sahip olabilir ama bunların güç derecelerinin birbirinden farklı olması olasıdır. Bireyin tutumlarının gücü bireyin özelliklerini yansıtmaktadır ve bu özellikleri değiştirmek gücün şiddetine bağlı olarak zorlaşabilmektedir.

Karmaşıklık: Bir tutumun karmaşıklığı, içerdiği parçaların, öğelerin nicel çeşitliliğine bağlı olarak değerlendirilebilir. Bir tutum içindeki bileşen sayısı o tutumun karmaşıklık derecesini belirler.

Diğer Tutumlarla İlişki: Tutumların ilişkileri bakımından da Tutumlar arasında farklılık bulunmaktadır. Bunun nedeni bazı tutumlar arasındaki bağ çok sıklaştıkça bazılarının arasında ise kopukluk bulunabilmektedir. Bazı kişilerde merkezileşen tutum daha net bir hal alırken ve o kişinin birçok diğer tutumlarını da etkilemekte ve genel anlamda dünya görüşüne ve hayatındaki birçok davranışına yönlendirmektedir. Böylesine merkezileşen bir tutuma ideoloji denir (Tavşancıl, 2005).

Birleşenler Arası Tutarlılık: Tutumlar öğeleri arasında genel olarak tutarlılık gösterirler. Ayrıca, tutumların aşırı ve güçlü olduğu durumlarda tutarlılığın daha çok olduğu gözlenmiştir. Bazı tutumlarda öğeler arasındaki tutarlılık çok net olmayabilir, hatta tutumlar arasında tutarsızlıkta olabilir. Tutumun öğelerinin birbirleriyle uyumsuzluğu, tutumda bazı değişimlere neden olabilecek bir yerleşmemişlik, rahatsızlık unsurudur. Bu tutarsızlık sebebiyle davranışsal öğe de oluşmayabilir (Tavşancıl, 2005).

Tutumlar Arası Tutarlılık: Tutumların önemli özelliklerinden biri de tutumun kişinin diğer tutumlarla olan ilişkisi ve tutarlılığıdır. Kişilerin tutumları genel olarak

tutarlı bir eğilim göstermekle birlikte bu tutarlılık, tutumların oluşması için gerekli değildir (Tavşancıl, 2005).

2.3.4 Spora Yönelik Tutum

Bireylerin spora yönelik göstermiş oldukları tutum ve eğilimler sahip oldukları yaşam tarzı, eğitim geçmişi, sosyal çevresi ve yaşam perspektifi gibi faktörler neticesinde şekillenebilir. Sporun fiziksel, bilişsel, zihinsel ve sosyal kültürel faydalarının doğru algılanması toplum içerisinde bireylerin olumlu tutumlarının geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

2.4 Çatışma Ve Çatışma Çözme

Bu bölümde çatışma, çatışmanın neden olan faktörler, çatışmanın türleri, kişiler arası çatışmanın nedenleri, çatışma çözme yaklaşımları, kişiler arası çatışma çözme becerileri gibi konulara değinilecektir.

2.4.1 Çatışma Kavramının Tanımı

Çatışma kavramı ülkemizde kavga, şiddet, arbede hatta sözlük anlamı itibari ile maalesef silahlı kavga gibi olumsuz anlamları çağrıştırmaktadır. Bu kavrama yüklenen olumsuz anlamların çatışma çözümüne zarar verdiği görülmektedir. Çatışma kişisel olarak gelime ve sosyal olarak olgunlaşma için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Çatışma kavramı ile alakalı yapılan tanımlamalardan yola çıkarak çatışmanın; hayatın doğal akışının bir parçası niteliğinde oluşu, çatışmanın kendisinin olumlu veya olumsuz olarak nitelendirilmesinin doğru olmayacağı bunun ancak çatışma süreci ve sonuçları üzerinden okunabileceği, çatışmanın ilerleme ve yenilik adına itici bir güç olarak görülebileceği sonuçları çıkarılabilir.

Çatışma sadece insana özgü değildir. Bir canlı organizma yaşamsal nitelikte bir ihtiyacını tatmin etmek istediği zaman bir engelle karşılaştığında sıkıntı ve bunun doğurduğu gerginlik olayı meydana gelmektedir. İnsanlar bakımından da çatışma gerek fizyolojik gerekse de sosyo-psikolojik ihtiyaçlarının tatminine engel olan sıkıntıların meydana getirdiği gerginlik halleridir (Eren, 2004).

Çatışma, sosyal bir varlık ve sürekli diğer insanlarla bir arada yaşamak zorunda olan insan için kaçınılmaz bir durumdur. Kişilerarası ilişkilerin olduğu her ortamda çatışmanın da yaşanması normaldir. Bu ilişkilerde insanlar arasında farklı sebepler

nedeniyle çatışmalar ortaya çıkmaktadır. İnsanlar yaşamları devam ettiği sürece evde, işyerinde, sokakta, okulda çatışma durumları ile karşılaşabilirler (Arslan, 2005).

2.4.2 Çatışmaya İlişkin Yaklaşımlar

2.4.2.1 Klasik yaklaşım

Geleneksel yaklaşıma göre çatışma kelime anlamı itibari ile şiddet, kavga suç gibi kavramlarla neredeyse eş anlamlı sayılmıştır. Çatışma kavramıyla ilişkilendirilen bu olumsuz anlamların kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir. Klasik yaklaşıma göre çatışma; stres ve buhranlara sebep verdiği için, bu da çatışmayı yaşayanların pozitif enerjilerini düşürüp verimliliklerini azaltmaktadır. Klasik yaklaşımda çatışmanın özü insani değerler değil ticari kaygılardır. İnsan ilişkilerden ziyade insanın mesleki verimliliği üzerine açıklamalar getirilmiştir.

2.4.2.2 Davranışsal (Neoklasik) Yaklaşım

Klasik yaklaşıma karşı çıkanların benimsediği bir yaklaşımdır. Klasik yaklaşımın aksine çatışma kavramının kullanılması gerektiğini savunmuşlardır. Onlara göre bireysel farklılıklar çatışmayı doğurmaktadır. Çatışmayı yok saymak bireyleri yok saymak demek olduğundan şiddetle reddedilmiştir. Çatışmaların olumsuz algılanmaması gerektiğini adil ve çözüm odaklı yönetilmeleri gerektiğini savunmuşlardır.

2.4.2.3 Modern Yaklaşım

Günümüze kadar etkinliğini sürdürmüş olan bu yaklaşıma göre çatışma hayatın doğal bir olgusudur. Çatışmaların kendisinin olumsuz olmadığı ancak yöntem ve sonuçlar bakımından değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Çatışmaların yenilik, dinamizm, ilerleme adına gerekli olduğu belirtilmiştir.

2.4.3 Kişilerarası Çatışma Ve Türleri

Aynı ortamı zorunlu olarak paylaşan bazen onlarca, bazen de yüzlerce öğrencinin farklı nitelikteki kültürel özgeçmişleri, biyolojik, zihinsel ve duyuşsal gelişmişlik düzeyleri, algılama, kavrama ve anlama becerileri, değer, gereksinim, inanç, tutum, seçim ve kişilik özellikleri doğal olarak insan ilişkilerinde kişiler arası

çatışmaya ve anlaşmazlıklara yol açabilmektedir. Bu denli çok öğrencinin istemlerinin ve gereksinimlerinin aynı anda ve aynı ortamda her zaman tatmin edilmesi oldukça güç olduğundan sınıfta ve okul ortamında kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar doğal ve kaçınılmazdır. Bu nedenle kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar, iyi ya da kötü, yapıcı ya da yıkıcı, olumlu ya da olumsuz, doğru ya da yanlış değildir. Sadece nötr bir durumdur. Buna karşın kişilerin aralarında doğal olarak yaşadıkları anlaşmazlıkları ve çatışmaları çözmek için seçtikleri yol iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış, yapıcı ya da yıkıcı olarak görülmektedir (Türnüklü,2007).

Kişilerarası çatışma, zıt değerler ve birbirlerinin gereksinimlerine aksi yönde müdahale etmeleri nedeniyle bireyler arasında yaşanan uyumsuzluk, zıtlasma, kavga ve sürtüşmelerdir” (Yavuzer, 2005).

Kişiler arası çatışma ve anlaşmazlıklar, özünde ne olumlu ne de olumsuzdur. Çatışmalar yalnızca vardır ve nötrdür. Burada asıl sorun, insan ilişkilerinde yaşanan çatışmaların ve anlaşmazlıkların varlığına ilişkin değil, nasıl yönetildiğine ve çözümlendiğine ilişkindir. Yani kişinin sorunu çözmek için seçtiği yol, yapıcı ya da yıkıcı, olumlu ya da olumsuzdur (Johnson ve Johnson, 2004).

Kişilerarası çatışma türlerini Johnson ve Johnson,(2004) 4 başlıkta incelemiştir. Bunlar;

1. Tartışma: İki fikrin, eylemin, isteğin uyumsuzluğu neticesinde ortaya çıkan en az iki kişilik bir anlaşmazlık durumudur.

2. Kavramsal çatışma: Bireyin yeni bir bilgi edinmesi sonucunda yaşadığı zihinsel çatışma durumudur. Kavramsal çatışma yenilikçi bir yapı, ilerleme ve kendini geliştirme gibi fırsatlar sunabilir.

3. Çıkar çatışması: Bir konudaki farklı isteklerin birbiriyle örtüşmemesi durumunda ortaya çıkan anlaşmazlık durumudur. Kişilerarası olabileceği gibi kurumlar, örgütler, sistemler arası çıkar çatışmaları da görülmektedir.

4.Gelişimsel çatışma: Bireylerin içinde bulunduğu gelişim döneminde farklı istek, beklenti ve bakış açısından kaynaklanan çatışma türüdür. Ergenlik dönemindeki bireyin ailesinin görüşleriyle kendi görüşleri arasında farklılık olduğu durumda çatışma yaşaması gibi.

Harary ve Batell, kişilerarası çatışmayı sekiz başlıkta incelemiştir.

1) Aktif Çatışma; Birbirinden hoşlanmayan, haz etmeyen, birbirlerine öfke duyan kişilerin bir araya gelmesiyle oluşan kişilerarası çatışma türüdür. Bu tür çatışmada kişiler birbirini dinlemez, sürekli eleştirirler.

2) Pasif Çatışma; Bu çatışma türüne aile içinde, iş hayatında, okulda, sosyal çevremizde rastlayabiliriz. Aynı ortamları paylaşan insanların herhangi bir sebepten ötürü iletişim kurmamaları durumu olarak tanımlanabilir. Pasif çatışma içsel bir çatışma türü olarak da görülmektedir.

3) Varoluş Çatışması; Bir insan karşısındakinin sözlerini yanlış anlarsa ya da onun sözleriyle ilgisi olmayan bir mesaj verirse, bu duruma varoluş çatışması adı verilir (Tansu,2011).

4) Tümünden Reddetme; Kişinin gelen mesajı kabul etmeyip tam aksini savunması durumudur. Bu tür çatışmalara fanatizmin olduğu hemen her yerde karşılaşılabılır. Empati ve saygının olmadığı bu çatışma ortamında, önyargı ve üstünlük kurma çabası hâkimdir.

5) Yoğunluk Çatışması; Kişilerarasında kısmen uyumun, anlaşmanın, yaşandığı çatışma türüdür. Fikirler ne tamamen reddedilmiştir ne de tamamen kabul görmüştür, iki tarafın da tartışılan konu üzerinde kısmen anlaşma sağlaması durumudur.

6) Kısmi Algılama Çatışması; Kişi iletişimde iletilerden sadece bir kısmını algılayıp buna yönelik hareket ederse buna kısmi algılama çatışması denebilir. Kendisine yöneltilen uzun bir cümlenin bir kısmını algılayıp buna yönelik hareket etmek örnek olarak verilebilir. Mesajın tamamını değil de çatışmaya neden olacak bir kısmını algılama şeklinde de tanımlanabilmektedir.

7) Alıkoyma Çatışması; Kişinin kendisine yöneltilen mesajı tam olarak anlayıp bir başkasına anladığı gibi aktarmaması durumudur. İlkokullarda oynatılan kulaktan kulağa oyunu bu çatışmaya örnek olarak gösterilebilir.

8) Ön-yargılı Çatışma; Bu çatışma türünde ise peşin hüküm mevcuttur. Kişiler tartışmanın konusu hakkında peşin hükümlüdürler ve bu çatışma fikirlerini değiştirmemektedir.

2.4.4 Okullarda Çatışma Nedenleri

Okullarda yaşanan çatışma nedenleri ve türlerine bakıldığında literatürde farklı çalışmalara rastlamak mümkündür. Uzmanlar okullarda yaşanan öğrenciler arası çatışmaların nedenlerini 6 başlıkta toplamıştır. Bunlar;

1. Okuldaki öğrencilerin birlikte öğrenmek yerine, yarışmacı sınıf kültürü yaratmaları.
2. Samimiyet ve iyi niyetten uzak sınıf kültürünün varlığı.
3. İletişim eksikliği, empati yoksunluğu ve şiddet ortamı.
4. Duygu ve düşüncelerin yalın ve doğru şekilde ifade edilememesi
5. Çatışma çözme becerilerinde yoksunluk ve çatışmayı şiddetle sonuçlandırma.
6. Baskıcı, otoriter kurallar, öğrenciler arası zorbalık ve orantısız güç kullanılması.

2.4.5 Çatışma Çözme Stratejileri

Fisher, Shwartz, Richards, Goldstein ve Rojas (1991) tarafından ana hatları çizilen çatışma çözmenin dört temel ilkesi ilkeli müzakere yöntemine dayanan tüm çatışma çözme yöntemleri için evrenseldir. Bu dört temel ilke şunlardır;

1- İnsanları sorundan ayırmak: İlk ilkede bir sorun ele alınırken bireylerin birbirlerini doğru anlayamamalarının, üzülmelerinin kırılmalarının ve sorunu kişiselleştirmelerinin mümkün olabileceği üzerinde durulmuştur. Burada esas olan sorun ile insanı ayırabilme ve kişilerin birbirileri ile değil sorun ile mücadele etmesi gerektiğidir. Tartışılan, çözülmeye çalışılan sorunun özüyle insanı ayrı ele almanın önemi vurgulanmaktadır.

2- Tavırlara değil, çıkarlara odaklanma: Bu ilke; çatışma çözmenin çatışan tarafların tavırlarına değil tarafların gerçekte ne arzu ettiklerine, kazanım ve çıkarlarına bakmayı esas alır. Bu ilkede tavırların insanların neyi isteyip neyi istemediğine karar vermelerini katkı sağladığı düşünülürken, çıkarların ise karar vermeyi etkilediğini vurgulamaktadır. Tavırlar üzerinden bir anlaşmadansa çıkarlar üzerinden bir anlaşmanın daha uygun olacağı görüşünü savunmaktadırlar.

3- Karşılıklı kazanç getirecek seçenekler bulma:

Bu ilkede tarafların üzerindeki karar verme baskısını azaltmak için çeşitli seçenekler oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Fisher vd.(1991) iyi seçenekler üretmeyi zorlaştıran 4 opsiyondan bahseder. Bunlar;

- İyi düşünülmeden varılan yargı
- Tek cevap araştırmak
- Eşit pay varsayımları
- Sorunları çözmek onların sorunu diye düşünmek

4- Nesnel ölçütler kullanma:

Nesnel ölçüt kullanma adil, eşitlikçi bir anlaşmaya zemin sağlar. Bir tarafın ötekine boyun eğmesinden çok iki tarafın için de adil olan çözüme uyulması anlamı taşır. Yasal ve uygulanabilir bir yöntem olan nesnel ölçütler kullanmaya pastayı ortadan ikiye bölüp adilce bölüştürme örneği verilebilir. Bu durumda iki taraf da yönetime itiraz etmeyecek ve sonuçtan memnun olacaktır.

Johnson ve Johnson (1995), insanların kişiler arası çatışma çözümlerinde beş stratejiden kullandıklarını belirtmiştir. Bunlar “kaplumbağa (geri çekilme)”, “oyuncak ayı (yatıştırma)”, “tilki (uzlaşma)”, “köpek balığı (güç kullanma)”, “baykuş (yüzleşme)” şeklindedir.

1. Kaplumbağa (Geri Çekilme) : Sorunları çözmezler ve çatışmadan kaçınırlar. Çatışmaya neden olan kişilerden ve sorunlardan uzak durma eğilimleri vardır. Çatışmaları çözmenin gereksiz bir çaba ve olanaksız olduğunu düşünürler. Bundan dolayı çaresizlik duygusu yaşarlar. Çatışmalarla karşılaşmaktansa fiziksel ve psikolojik olarak geri çekilmenin daha basit olduğu yargısına varırlar (Johnson ve Johnson, 1995). Kaplumbağaların karşılaşmış oldukları zahmetli ya da tehlike arz eden süreçlerde kabuklarına çekildikleri gibi bireyler de kazanamayacağını öngördüğü, karşısındaki bireyin haklılığını ve güçlülüğünü kabullenme gösterdikleri zamanlarda geri çekilme durumunda bulunurlar (Koruklu, 1998).

2. Oyuncak Ayı (Yatıştırma) : Bu yöntemi benimsemiş ve bu yöntemi kullananlar için amaçlardan ziyade kişiler ve ilişkiler önemlidir. Kendi istek ve arzuları ikinci plandadır. Hep karşısındakilerin istek ve arzularına öncelik verirler.

3. Köpek Balığı (Güç Kullanma) : Bu kişilerde asıl amaç kazanmak olup nasıl ne şekilde olduğunun önemi yoktur. Kazanmak için her yolun mubah olduğunu düşünürler. Gerekirse şiddet ve zorbalığa da başvurabilirler. Kişiler, ilişkiler onlar için kazanmak kadar değerli değildir. Kendi hırs ve çıkarlarını her şeyin üstünde gördüklerinden kazanmayı gurur, kaybetmeyi de yetersizlik ve başarısızlık olarak görürler.

4. Tilki (Uzlaşma) : Çatışmada orta yolu bulmaya çalışan kimseler için kullanılır. İlişkileri, amaçları benzer derecede önemserler. Çatışmaları sonuçlandırmak için kendi çıkarlarından amaçlarından taviz verebilirler, karşısındakileri de benzer tavizler vermeye ikna edebilirler.

5. Baykuş (Yüzleşme) : Tarafların istekleri ve ihtiyaçlarına aynı derecede önem gösterirler. Çatışmayı ilerleme ve gelişim adına fırsat olarak gördüklerinden taraflar birbirlerinin hak ve hukukunu adilane şekilde gözetirler.

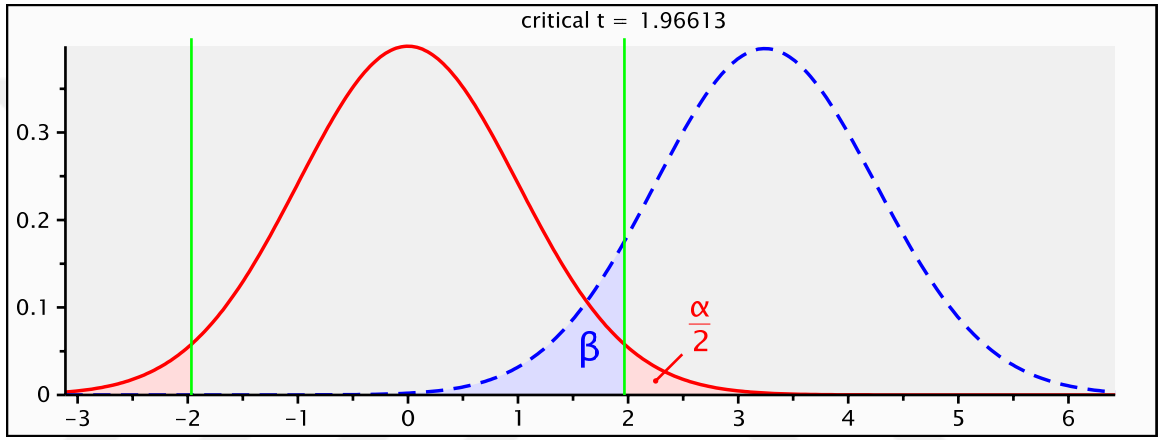
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1 Evren Ve Örneklem

İlgili araştırma için örnek alınan makalelerden hesaplanan değerler esas alınarak yapılacak olan araştırma için evreni en iyi şekilde tahmin edecek örneklem tahmini sayısı '388' G-power 3.1 programıyla hesaplanarak bulunmuştur.

(Güç = 0,90 / $p < 0,05$ / $d = 0,33$ tutarlılık için katsayı (etki büyüklüğü))

Test family	Statistical test
t tests	Means: Difference between two independent means (two groups)
Type of power analysis	
A priori: Compute required sample size - given α , power, and effect size	
Input Parameters	
Determine =>	Tail(s) Two
Effect size d	0.33
α err prob	0.05
Power ($1 - \beta$ err prob)	0.90
Allocation ratio N2/N1	1
Output Parameters	
Noncentrality parameter δ	3.2501231
Critical t	1.9661288
Df	386
Sample size group 1	194
Sample size group 2	194
Total sample size	388
Actual power	0.9000897

Araştırma için İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yerel Etik Kurul Başkanlığı'ndan onay alınmıştır. Araştırmanın ulaşılabilir evreni basit tesadüfî yöntemle seçilen İstanbul Zeytinburnu Haluk Ündeğer Anadolu Lisesi'nde okumakta olan 399 öğrenciye uygulanmıştır. Yapılan çalışmada 16 kişi analize dâhil edilmemiştir. Güç analizi sonucunda '388' veri toplamamız yeterli olmasına rağmen uç değerler elendiğinde, araştırmamız için toplam '383' öğrencinin verileri istatistiksel değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Çatışma Çözme Ölçeği Anketi ifadeleri toplam 47 ifadeden oluşmaktadır. Akademik Başarı kriteri olarak MEB'in resmi sitesi olan E-OKUL adlı internet sitesinde bulunan güncel diploma puanı temel alınmıştır. Akademik başarı kesme puanı '3' parametre olarak belirlenecektir. '0-69' düşük, '70-84' orta '85-100' yüksek olarak belirlenmiştir.

3.2 Araştırma Modeli

Taramada, araştırmada konu edilen olay ne ise o haliyle, araştırmadaki bireyler sahip oldukları özellikleriyle ya da nesnelere var olan koşulları hiç değiştirilmeden tanımlanır. İlişkisel araştırmalar yordama ve betimleme gibi bilimsel amaçlara ulaşmak için kullanılır ve ilişkisel kanıtlar değişkenler hakkında değerlendirme yapılmasına imkân yaratır.

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Akademik başarı unsuru olarak mevcut diploma puanı baz alınacaktır. Akademik başarı kesme puanı '3' parametre olarak belirlenmiştir. '0-69 düşük', '70-84 orta', '85-100 yüksek' olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırma Hipotezleri

Hipotez 1

H0: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2

H0: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.

H2: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3

H0: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.

H3: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 4

H0: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.

H4: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 5

H0: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermemektedir.

H5: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 6

H0: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermemektedir.

H6: Katılımcıların çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri diploma puanlarına göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 7

H0: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri ile çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri arasında ilişki yoktur.

H7: Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeyleri ile çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeyleri arasında ilişki vardır.

3.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Çatışma Çözme Ölçeği” kullanılmıştır. Spora Yönelik Tutum Ölçeği 25 maddeden oluşmaktadır ve 5’li likert formunda hazırlanmıştır. Bu ifadeler için “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekler bulunmaktadır. İfadelere verilen tepkiler aynı sırayla 1, 2, 3, 4 ve 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 53 ve en yüksek puan ise 124’tür.

Spora Yönelik Tutum Ölçeği; spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Çatışma Çözme Ölçeği 22 maddeden oluşmaktadır. Ve 5’li likert formunda hazırlanmıştır. Bu ifadeler için “Çok kolay”, “Kolay”, “Orta düzeyde”, “Zor” ve “Çok zor” seçenekler bulunmaktadır. İfadelere verilen tepkiler aynı sırayla 1, 2, 3, 4 ve 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 22 ve en yüksek puan ise 83’tür.

Akademik başarı kriteri olarak katılımcıların mevcut diploma puanları alınmıştır. Mevcut diploma puanları E-OKUL adlı MEB’in resmi platformundan güncel diploma puanları olarak baz alınmıştır.

3.4.1 Spora Yönelik Tutum Ölçeği (SYTÖ)

25 maddeden oluşturulmuş, yanıtlayıcının kendisine uygun olan beş kutucuktan birini işaretlediği Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25 ve maksimum puan 125’tir. Puanın yüksekliği, spora yönelik tutumun yüksekliğine işaret eder. Ölçekteki tüm maddeler olumlu puanlanırken, hiçbir maddenin puanlamasında tersine çevirme uygulaması yapılmamıştır.

3.4.2 Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği:

Ölçek Smith, Daunic, Miller ve Robinson tarafından geliştirilmiştir. ÇÇÖ, zaman sıklığına dayanan Likert tipi beşli derecelendirmeli [Hiçbir zaman, bazen, haftada bir kez, haftada iki kez ya da üç kez, günde bir kez ya da daha fazla] 25 maddelik çatışma çözmeye yönelik ihtiyaçların değerlendirilmesini amaçlayan **Çatışma Çözme İhtiyaçları Ölçeği** olan birinci parçadan ve zorluk sıklığına dayanan beşli Likert tipinde [Çok zor, zor, orta güçlükte, kolay, çok kolay] 22 maddelik öğrencilerin çatışma durumlarında ve çatışma oluşturacak durumlar öncesinde nasıl davrandıklarını incelemeye yönelik **Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği** olarak ikinci parçadan oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde her iki parça ayrı ayrı dikkate alınmaktadır. İlk parçada üç ifade ters puanlandıktan sonra parçanın toplamı alındığında puanların yükselmesi öğrencinin çatışma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik ihtiyacının yüksek olduğuna işaret etmektedir. İkinci parçadan iki alt boyutundan alınan toplam puanlar ise öğrencinin çatışma durumlarını yönetmede yetenekli olduğunu göstermektedir.

3.5 Veri Toplama Tekniği Ve Süreci

Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS 25.0 programı ile yapılmıştır. Araştırmada ilk olarak veri toplama araçlarının normal dağılım hipotezine uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmak suretiyle tespit edilmiş, veri seti aykırı değerlerden temizlenmiş ve parametrik test yöntemleri tercih edilmiştir (Tablo 4.1). Ardından veri toplama araçlarının güvenilirliği değerlendirilmiş ve daha sonrasında tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Son olarak da hipotez değerlendirmesi yapılmıştır. Hipotez değerlendirmesi yapılırken dört yöntem seçilmiştir. Bunlar;

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespitinde normal dağılım varsayımını sağladığı için “bağımsız örneklem t testi” ile değerlendirilmiştir.

1. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin yaş ve diploma puanları değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespitinde normal dağılım varsayımını sağladığı için “tek yönlü varyans

analizi” ile değerlendirilmiştir. Anlamlı farklılık olması sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğu tespiti için varyans homojenliği sağlanması durumunda post-hoc testlerinden LSD çoklu karşılaştırma istatistiği, varyans homojenliği sağlanmaması durumunda ise Tamhane T2 testi yapılmıştır.

2. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin çatışma çözme ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin yaş ve diploma puanları değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespitinde normal dağılım varsayımını sağladığı için “tek yönlü varyans analizi” ile değerlendirilmiştir. Anlamlı farklılık olması sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğu tespiti için varyans homojenliği sağlanması durumunda post-hoc testlerinden LSD, varyans homojenliği sağlanmaması durumunda ise Tamhane T2 testi yapılmıştır.

3. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin spora yönelik tutum ve alt boyutları ile çatışma çözme düzeyleri ve alt boyutlarına katılım düzeyleri arasında ilişki tespitinde normal dağılım varsayımını sağladığı için “pearson korelasyon analizi” ile değerlendirilmiştir.

4. Öğrencilerin çatışma çözme düzeylerinin spora yönelik tutum düzeyleri üzerinde etkisi olup olmadığı tespitinde normal dağılım varsayımını sağladığı için “regresyon analizi” ile değerlendirilmiştir.

Ulaşılan bütün sonuçlarda istatistiki anlamlılık $p < 0,05$ seviyesinde değerlendirilmiştir.

3.6 Verilerin İstatiksel Analizi

İkili grup karşılaştırmaları farklı grupların ortalama puanları üzerinden işlem yapan parametrik testlerden bağımsız t testi ile yapılacaktır. Bağımlı değişkenin bağımsız değişken ile arasındaki ilişkiyi, ilişkinin yönü ve şiddeti açısından analiz etmek için bu çalışmada “ Regresyon Analizi ” yapılacaktır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilecektir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 25.0 paket programı kullanılacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

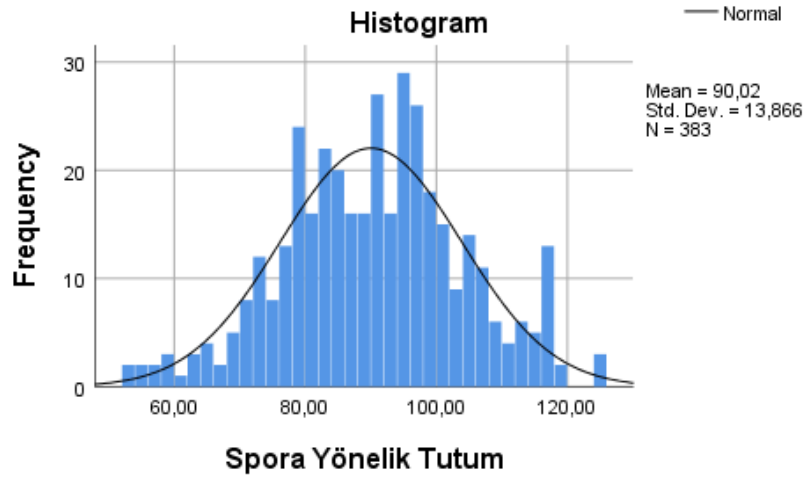
	İstatistik	sd	p	Ortalama	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	0,033	383	,200*	90,02	91	-0,065	-0,089
Spora İlgi Duyuma	0,05	383	0,024	43,42	43	-0,127	0,274
Sporla Yaşama	0,075	383	0,00	18,20	18	-0,134	-0,161
Aktif Spor Yapma	0,069	383	0,00	20,76	21	-0,217	-0,307
Çatışma Çözme Ölçeği	0,054	383	0,009	43,83	44	0,316	-0,313
Çatışma Öncesini Yönetme	0,075	383	0,00	19,03	18	0,524	0,242
Çatışma Durumlarını Yönetme	0,071	383	0,00	23,18	23	0,398	-0,184

Tablo 4.1: Verilerin Dağılımına Ait Normallik Testleri Sonucu

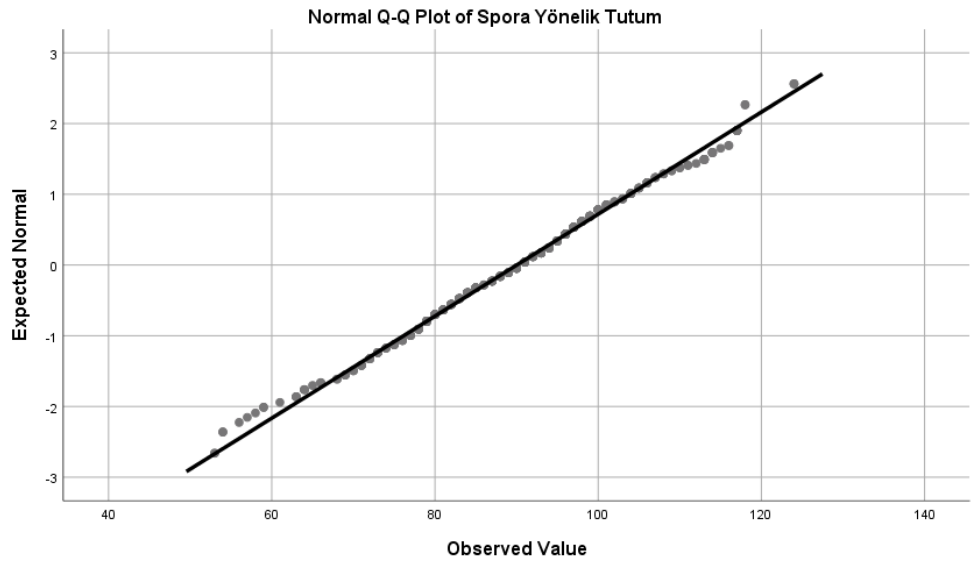
Normal dağılım analizi sonucunda ortalama-medyanın birbirine yakınlığı ve basıklık ile çarpıklığın ± 1 arasında olması gerekliliği incelendiğinde; değişkenlere göre bu değerlerin de normal dağılıma UYDUĞU belirlenmiştir. Çalışma için normal dağılım analizlerinin uygulanmasına karar verilmiştir. (George ve Mallery 2010)

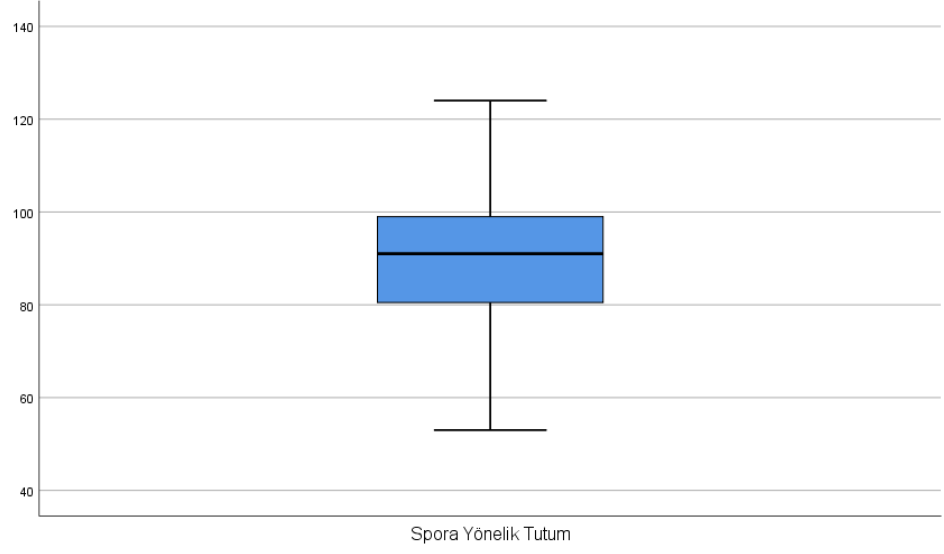
Bilgi balonu:

Verilerin dağılımlarının, aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi istatistikler üzerinden incelenmesi, betimsel yöntemler olarak belirtilmektedir (Abbott, 2011; Kirk, 2008). Bu kapsamda aritmetik ortalama, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0'a yakın olması, standart sapma ile ortalamanın oranını yüzde olarak ifade eden bağıl değişim katsayısının 20 ile 25 aralığında olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Howitt ve Cramer, 2011; McKillup, 2012; Lind, Marchal ve Wathen, 2006; Tabachnick ve Fidell, 2013; Wilcox, 2012b). Normallik varsayımına yönelik incelemelerde betimsel yöntemlerin de diğer yöntemlerle birlikte kullanılması ve sonuçların birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir (Abbott, 2011; Gnanadesikan, 1997; McKillup, 2012).

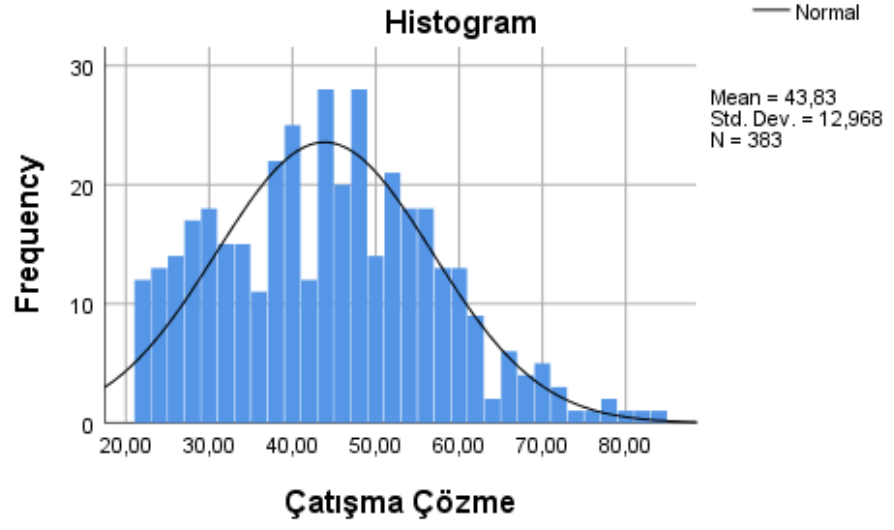

Grafik 4.1: Spora Yönelik Tutum Histogramı

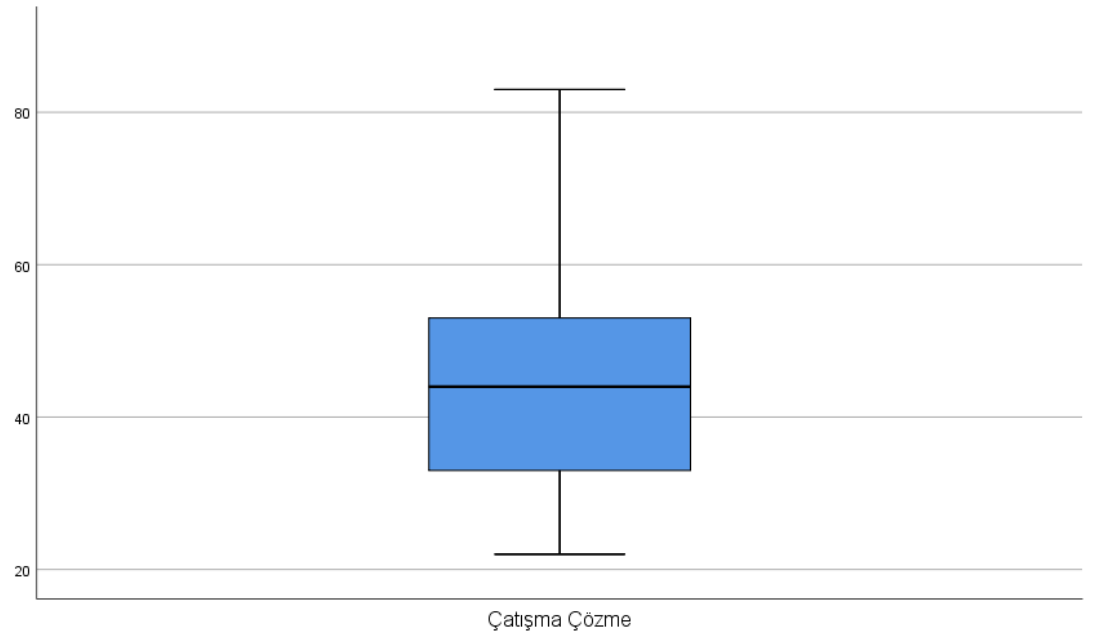
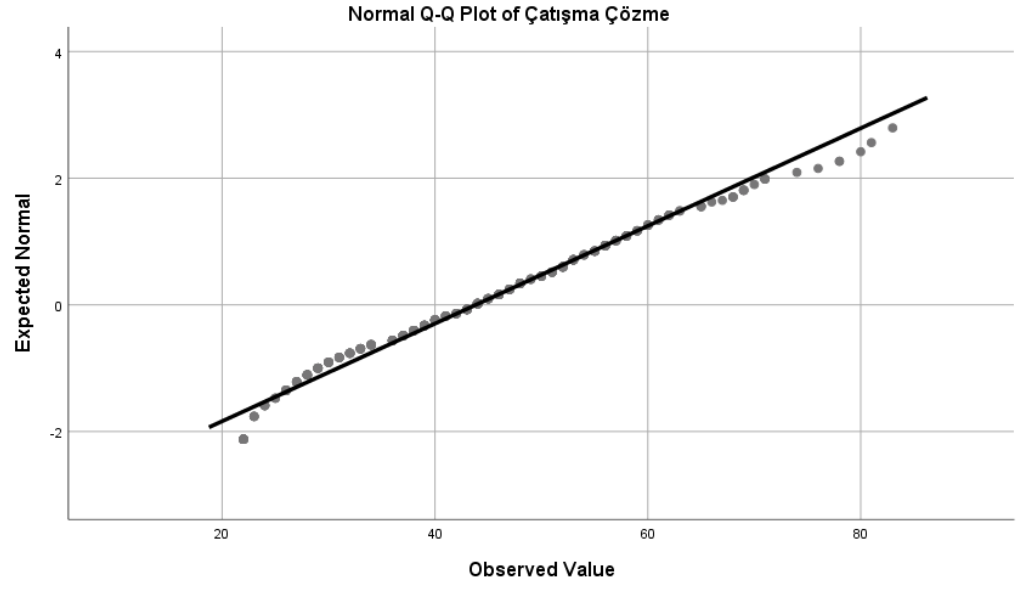

Grafik 4.2: Spora Yönelik Tutum Observed Value

Grafik 4.3: Çatışma Çözme Histogramı

Grafik 4.4: Çatışma Çözme Observed Value

		f	%
Cinsiyet	Kadın	259	67,6
	Erkek	124	32,4
Yaşınız	14	73	19,1
	15	125	32,6
	16	117	30,5
	17	58	15,1
	18	10	2,6
Güncel diploma puanınız	1-69	62	16,2
	70-84	197	51,4
	85-100	124	32,4
	Toplam	383	100

Tablo 4.2: Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamındaki kişilerin demografik özelliklerinin dağılımı incelendiğinde, %67,6'sının kadın, %32,4'ünün erkek olduğu, %19,1'inin 14, %32,6'sının 15 , %30,5'inin 16,%15,1'inin 17 , %2,6'sının ise 18 yaşında olduğu, katılımcıların %16,2'sinin 1-69, %51,4'ünün 70-84, %32,4'ünün ise 85-100 arasında diploma puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std.Sapma	t	df	p
Spora Yönelik Tutum	Kadın	259	3,55	0,54	-2,429	381	*0,016
	Erkek	124	3,70	0,58			
Spora İlgi Duyma	Kadın	259	3,59	0,57	-1,511	381	0,132
	Erkek	124	3,68	0,62			
Sporla Yaşama	Kadın	259	3,58	0,59	-2,571	381	*0,011
	Erkek	124	3,75	0,63			
Aktif Spor Yapma	Kadın	259	3,37	0,69	-3,566	381	*0,00
	Erkek	124	3,64	0,66			

*p<0,05

Tablo 4.3: Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların spora yönelik tutum ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre katılımcıların spora yönelik tutum düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**t=-2.42, p=.02, p<.05**). Erkek katılımcıların spora yönelik tutumları kadın katılımcılardan daha yüksektir.

Katılımcıların spora ilgi duyma düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**t=-1.51, p=.13, p>.05**).

Katılımcıların sporla yaşama düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**t=-2.57, p=.01, p<.05**). Erkek katılımcıların sporla yaşama düzeyleri kadın katılımcılardan daha yüksektir.

Katılımcıların aktif spor yapma düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**t=-3.57, p=.00, p<.05**). Erkek katılımcıların aktif spor yapma düzeyleri kadın katılımcılardan daha yüksektir.

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std.Sapma	t	Df	p
Çatışma Çözme	Kadın	259	43,73	13,21	-0,233	381	0,816
	Erkek	124	44,06	12,49			
Çatışma Öncesini Yönetme	Kadın	259	2,11	0,71	-0,279	381	0,78
	Erkek	124	2,13	0,65			
Çatışma Durumlarını Yönetme	Kadın	259	1,93	0,62	0,13	381	0,897
	Erkek	124	1,93	0,58			

*p<0,05

Tablo 4.4: Katılımcıların Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların çatışma çözme ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre katılımcıların çatışma çözme düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t=-.23$, $p=.82$, $p>.05$).

Katılımcıların çatışma öncesini yönetme düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t=-.28$, $p=.78$, $p>.05$).

Katılımcıların çatışma durumlarını yönetme düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t=.13$, $p=.89$, $p>.05$).

	Yaş	N	Ortalama	Std.Sapma	F	P	LSD
Spora Yönelik Tutum	14	73	3,44	0,49	4,401	*0,002	17>16
	15	125	3,59	0,53			17>15
	16	117	3,59	0,56			17>14
	17	58	3,84	0,63			
	18	10	3,71	0,34			
Spora İlgi Duyma	14	73	3,44	0,51	4,905	*0,001	14<16<17
	15	125	3,58	0,57			15<17
	16	117	3,63	0,61			
	17	58	3,87	0,65			
	18	10	3,81	0,37			
Sporla Yaşama	14	73	3,51	0,53	2,475	*0,044	17>14
	15	125	3,65	0,59			17>16
	16	117	3,61	0,64			
	17	58	3,83	0,67			
	18	10	3,76	0,58			
Aktif Spor Yapma	14	73	3,28	0,68	3,076	*0,016	17>14
	15	125	3,45	0,69			17>16
	16	117	3,46	0,66			17>15
	17	58	3,70	0,73			
	18	10	3,40	0,63			

* $p<0,05$

Tablo 4.5: Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların spora yönelik tutum ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü Anova sonucuna göre katılımcıların spora yönelik tutum düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**F=4.4, p=.002, p<.05**).17 yaşındaki katılımcıların spora yönelik tutumları 14,15 ve 16 yaşlarındaki katılımcılardan daha yüksektir.

Katılımcıların spora ilgi duyma düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**F=4.9, p=.001, p<.05**).17 yaşındaki katılımcıların spora ilgi duyma düzeyleri 14,15 ve 16 yaşlarındaki katılımcılardan daha yüksektir.

Katılımcıların sporla yaşama düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**F=2.47, p=.04, p<.05**).17 yaşındaki katılımcıların sporla yaşama düzeyleri 14 ve 16 yaşlarındaki katılımcılardan daha yüksektir.

Katılımcıların aktif spor yapma düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (**F=3.07, p=.02, p<.05**).17 yaşındaki katılımcıların aktif spor yapma düzeyleri 14 ve 16 yaşlarındaki katılımcılardan daha yüksektir.

	Yaş	N	Ortalama	Std.Sapma	F	p
Çatışma Çözme	14	73	45,15	12,43	0,285	0,888
	15	125	43,74	12,47		
	16	117	43,63	13,14		
	17	58	43,07	14,64		
	18	10	42,20	12,49		
Çatışma Öncesini Yönetme	14	73	2,17	0,66	0,291	0,884
	15	125	2,09	0,61		
	16	117	2,13	0,70		
	17	58	2,08	0,84		
	18	10	2,02	0,64		
Çatışma Durumlarını Yönetme	14	73	1,99	0,59	0,265	0,9
	15	125	1,94	0,59		
	16	117	1,91	0,61		
	17	58	1,90	0,66		
	18	10	1,88	0,57		

*p<0,05

Tablo 4.6: Katılımcıların Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların çatışma çözme ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü Anova sonucuna göre katılımcıların çatışma çözme düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.28, p=.88, p>.05**).

Katılımcıların çatışma öncesini yönetme düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.29, p=.88, p>.05**).

Katılımcıların çatışma durumlarını yönetme düzeylerinin yaşlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.26, p=.9, p>.05**).

	Diploma Puanı		Ortalama	Std.Sapma	F	p
Spora Yönelik Tutum	1-69	62	3,58	0,56	0,084	0,919
	70-84	197	3,60	0,58		
	85-100	124	3,61	0,50		
Spora İlgi Duyma	1-69	62	3,61	0,53	0,156	0,855
	70-84	197	3,60	0,63		
	85-100	124	3,64	0,56		
Sporla Yaşama	1-69	62	3,66	0,64	0,385	0,681
	70-84	197	3,61	0,64		
	85-100	124	3,67	0,54		
Aktif Spor Yapma	1-69	62	3,40	0,73	0,818	0,442
	70-84	197	3,50	0,71		
	85-100	124	3,42	0,63		

*p<0,05

Tablo 4.7: Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Diploma Puanına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların spora yönelik tutum ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin diploma puanına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü Anova sonucuna göre katılımcıların spora yönelik tutum düzeylerinin diploma puanına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.08, p=.92, p>.05**).

Katılımcıların spora ilgi duyma düzeylerinin diploma puanına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.15, p=.85, p>.05**).

Katılımcıların sporla yaşama düzeylerinin diploma puanına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.38, p=.68, p>.05**).

Katılımcıların aktif spor yapma düzeylerinin diploma puanına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.38, p=.68, p>.05**).

	Diploma		Ortalama	Std.Sapma	F	p
	Puanı	N				
Çatışma Çözme	Oca.69	62	42,82	12,19	0,225	0,799
	70-84	197	44,00	12,98		
	85-100	124	44,07	13,40		
Çatışma Öncesini Yönetme	Oca.69	62	2,13	0,68	0,137	0,872
	70-84	197	2,13	0,71		
	85-100	124	2,09	0,66		
Çatışma Durumlarını Yönetme	Oca.69	62	1,85	0,54	0,809	0,446
	70-84	197	1,94	0,60		
	85-100	124	1,97	0,64		

*p<0,05

Tablo 4.8: Katılımcıların Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeylerinin Diploma Puanlarına Göre Farklılıklarına Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların çatışma çözme ölçeğine ve alt boyutlarına katılım düzeylerinin diploma puanlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü Anova sonucuna göre katılımcıların çatışma çözme düzeylerinin diploma puanlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.22, p=.79, p>.05**).

Katılımcıların çatışma öncesini yönetme düzeylerinin diploma puanlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.13, p=.87, p>.05**).

Katılımcıların çatışma durumlarını yönetme düzeylerinin diploma puanlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (**F=.81, p=.45, p>.05**).

		Spora Yönelik Tutum	Spora İlgi Duyma	Sporla Yaşama	Aktif Spor Yapma	Çatışma Çözme	Çatışma Öncesini Yönetme	Çatışma Durumlarını Yönetme
Spora Yönelik Tutum	R		,934**	,839**	,877**	-,256**	-,243**	-,238**
	P		0,00	0,00	Oca.00	0,00	0,00	0,00
	N		383	383	383	383	383	383
Spora İlgi Duyma	R	,934**		,681**	,705**	-,254**	-,252**	-,226**
	P	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	N	383		383	383	383	383	383
Sporla Yaşama	R	,839**	,681**		,715**	-,229**	-,211**	-,220**
	P	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
	N	383	383		383	383	383	383
Aktif Spor Yapma	R	,877**	,705**	,715**		-,193**	-,169**	-,194**
	P	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00
	N	383	383	383		383	383	383
Çatışma Çözme	R	-,256**	-,254**	-,229**	-,193**		,924**	,954**
	P	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00
	N	383	383	383	383		383	383
Çatışma Öncesini Yönetme	R	-,243**	-,252**	-,211**	-,169**	,924**		,772**
	P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00
	N	383	383	383	383	383		383
Çatışma Durumlarını Yönetme	R	-,238**	-,226**	-,220**	-,194**	,954**	,772**	
	P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	N	383	383	383	383	383	383	

**p<0,01

Tablo 4.9: Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Alt Boyutları ile Çatışma Çözme ve Alt Boyutlarına Katılma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları

Katılımcıların spora yönelik tutum ve alt boyutlarına katılma düzeyleri ile çatışma çözme ve alt boyutlarına katılma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ile çatışma çözme düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.256$, $p=.000$, $p<.01$)

Katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ile çatışma öncesini yönetme düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.243$, $p=.000$, $p<.01$)

Katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ile çatışma durumlarını yönetme düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.238$, $p=.000$, $p<.01$)

Katılımcıların çatışma çözme düzeyleri ile spora ilgi duyma düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.254$, $p=.000$, $p<.01$)

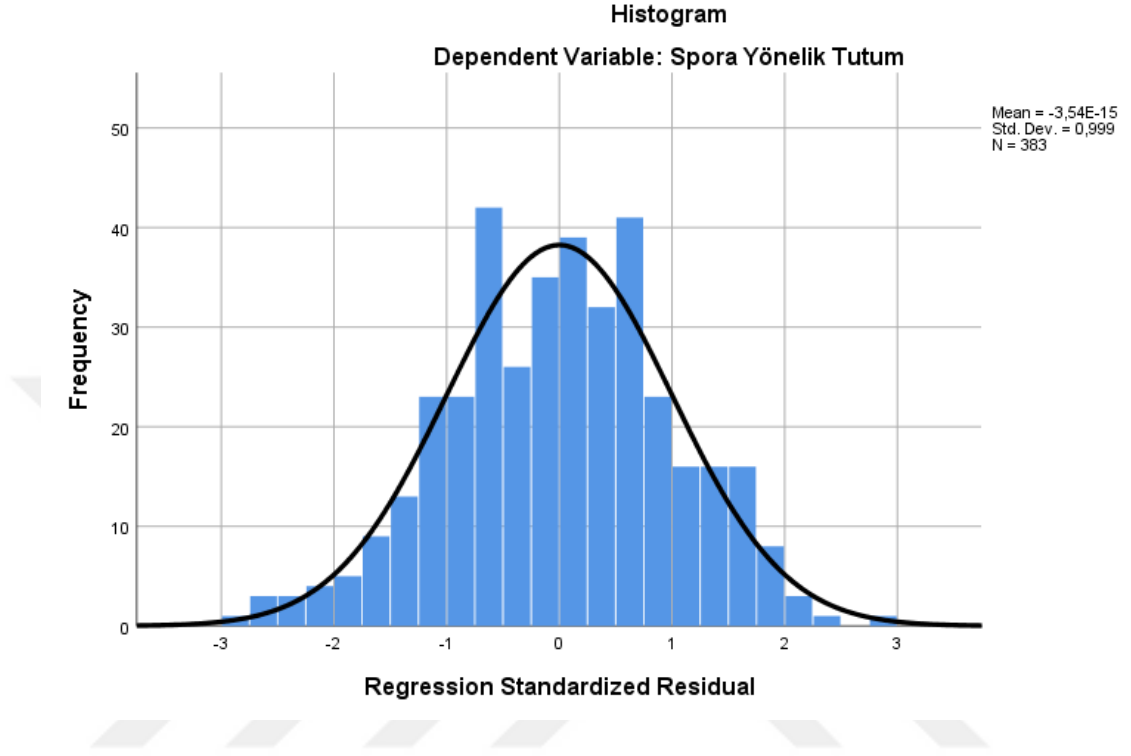
Katılımcıların çatışma çözme düzeyleri ile sporla yaşama düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.229$, $p=.000$, $p<.01$)

Katılımcıların çatışma çözme düzeyleri ile aktif spor yapma düzeyleri arasında istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde negatif yönlü düşük kuvvette anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=-.193$, $p=.000$, $p<.01$)

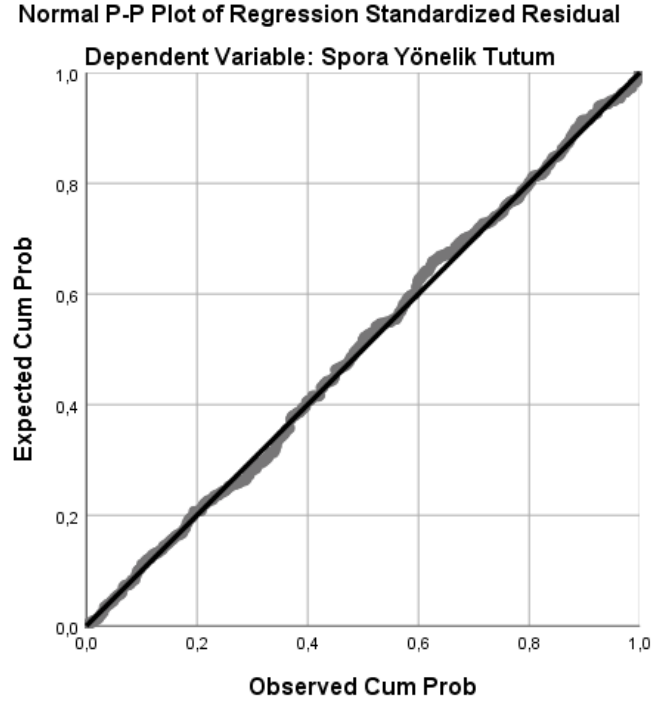
Tablo 4.10: Katılımcıların Çatışma Çözme Düzeylerinin Spora Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Regresyon analizi için modelde yer alan değişkenler arasındaki korelasyon varsayımının sağlandığı tespit edilmiştir. Regresyon için standart hale getirilmiş artığın normal olasılık grafiği (P-P) ve analizin bir parçası olan Scatter-Plot (saçılım grafiği) incelenmiştir. Normal P-P grafiğinde elde edilen noktaların sol kısımdan üst sağa doğru oldukça diyagonal bir çizgi biçiminde uzandığı gözlemlenmiştir. Bu dağılım, normallikten önemli sapmaların olmadığını kanıtlar. Standart hale getirilmiş olan artıkların saçılım grafiğinde ise puanların çoğunun merkezde toplanması (0 noktası boyunca) ve artıkların kabaca bir dikdörtgen biçiminde dağıldığı görülmektedir. Ayrıca uç değerlerin varlığı da saçılım grafiğinden belirlenebilir. Uç değerleri 3,3'ten büyük ve -3,3'ten küçük değerlerde standart bir artığa sahip olan katılımcılar olarak belirlenmektedir. Normallik varsayımları kontrolünde veri setini etkileyen uç değerlerin kontrolü sağlandığı için saçılım grafiğinde bulunan uç

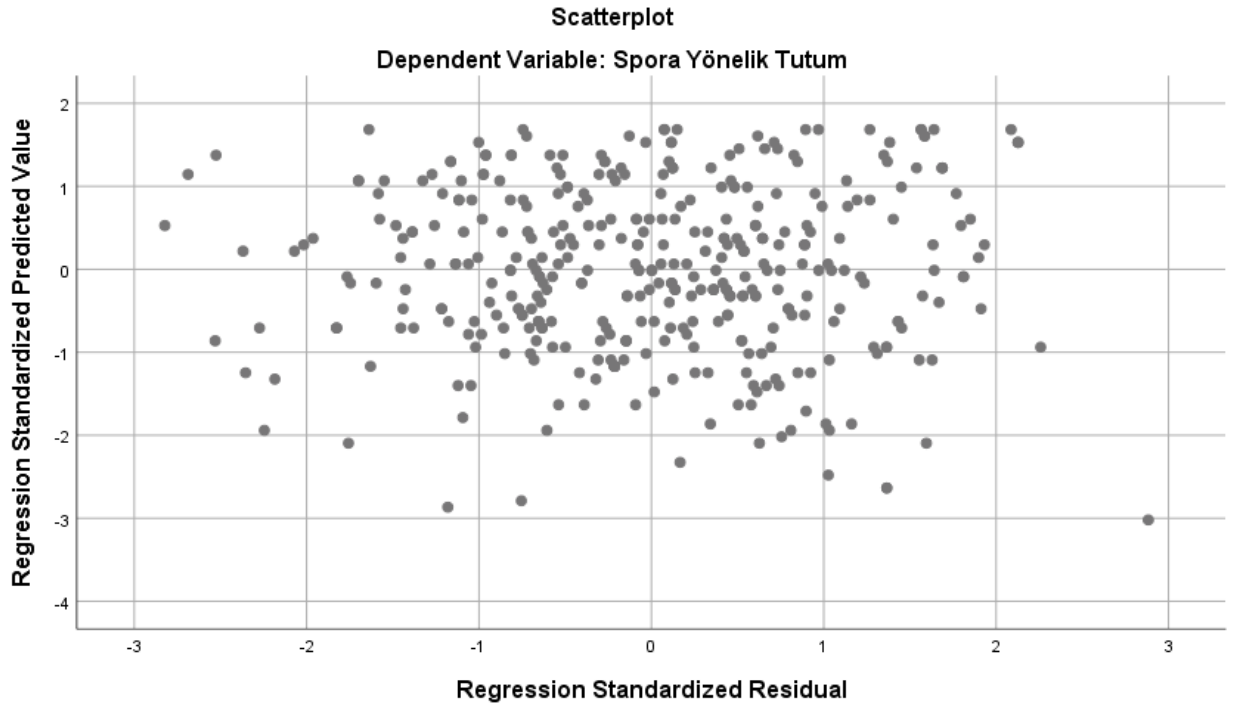
değerlerin verilen aralıkta olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla veri setimiz regresyon modeli için tüm varsayımları sağlamaktadır.

Grafik 4.5: Spora Yönelik Tutum Regression Standardized Residual Histogramı

Grafik 4.6: Spora Yönelik Tutum Observed Cum Prob

Grafik 4.7: Spora Yönelik Tutum Regression Standardized Residual

Değişken	β	Standart Hata	t	P
Sabit	4,08	,097	42,146	,000
Çatışma Çözme	-,011	,002	-5,166	,000
R ² =,063				
F=26,688 p=,000 Durbin Watson=1,839				

*p<0,05

Yordayıcı (bağımsız değişken) çatışma çözme değişkeni, yordanan (bağımlı değişken) spora yönelik tutum değişkeni üzerindeki etkisini incelemek için doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Çatışma çözme ile spora yönelik tutum arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu belirlenmiştir (**F=26.68, p<.05 p=.000**). Bununla birlikte Durbin Watson değerinin 2'ye yakın olmasıyla modelde otokorelasyon olmadığına işaret etmektedir. Çatışma çözme değişkeninin spora yönelik tutum değişkenini tek başına % 6,3'ünü açıkladığı belirlenmiştir. (R² =.063). Spora yönelik tutum düzeyinin %93,7'si modele dâhil edilmeyen değişkenler tarafından açıklandığı belirlenmiştir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre spora yönelik tutum düzeylerinin yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

$$\text{Spora yönelik tutum}=4,08 -0,11*\text{Çatışma çözme}$$

Çatışma çözme bir birim artırıldığında spora yönelik tutum düzeyini 0,11 kuvvetle negatif yönde etkilediği görülmektedir. Katılımcıların spora yönelik tutumları arttıkça çatışma çözme düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı ergenlik dönemindeki bireylerin, spora yönelik oluşturdukları tutumun, çatışma çözme becerileri ve akademik başarılarıyla ilişkisini ortaya koymaktır. Liselerde uzun yıllar çalışmalarım ve mesleki kimliğimle deneyimlerim doğrultusunda; özellikle lise öğrencilerinin, yaşlarının ve ergenlik dönemi özelliklerinin getirişyle sportif faaliyetlere yöneliminin ve yatkınlıklarının arttığını gözlemlemekteyim. Bu araştırmada lise düzeyindeki öğrencilerin spora dair algı ve tutumlarının, yaşantılarındaki çatışma durumlarını yönetebilme becerilerine ve akademik başarılarına olan etkisini ortaya koymaya ihtiyacı doğmuştur. Böylelikle farklı grupların spora dair tutumlarının ne şekilde olabileceği ve bu farklılıkların, çatışma çözme becerileri ve akademik başarılarını ne şekilde etkileyebileceği araştırmalarla anlaşılmaya çalışılmıştır. Alan yazın incelendiğinde lise düzeyindeki öğrencilerinin spora yönelik tutumları üzerinde sınırlı sayıda çalışma olduğu, genellikle üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları üzerinde çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Araştırmaya 259'u kız, 124'ü erkek olmak üzere toplam 383 İstanbul Haluk Ündeğer Anadolu Lisesi öğrencisi katılmıştır. Tablo.1. de görüldüğü üzere %67.6 ile katılan öğrencilerin çoğu kız öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu %32.6 ile 15 yaşındaki öğrencilerdir. Katılımcıların %51.4'ünün güncel diploma puanı 70-84 puan aralığındadır.

Araştırmamızda kullanılan spora yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre ortaya konulan sonuçlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır; Alt boyutlardan biri olan "Spora İlgil Duyma Düzeyi" düzeyi erkek katılımcılarda ($\bar{x}=3,70$), kadın katılımcılardan ($\bar{x}=3,55$) daha yüksek, "Sporla Yaşama" alt boyutunda erkek katılımcıların ($\bar{x}=3,75$) düzeyi ve kadın katılımcıların ($\bar{x}=3,58$) düzeylerine bakıldığında erkeklerde daha yüksek sonuçlanmıştır. Yine cinsiyete bağlı bakılan spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından biri olan "Aktif Spor Yapma" düzeyi ise erkeklerde ($\bar{x}=3,64$), kadınlara ($\bar{x}=3,37$) göre daha yüksek düzeyde sonuçlanarak, spora yönelik tutum ölçeği tüm alt boyutları cevaplarının erkeklerde daha yüksek olduğu elde edilmiştir. Araştırmamızda ortaya konan bulgular, Varol, Varol ve Türkmen(2017)'nin yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma da ortaya konulan sonuçlara göre erkek katılımcıların spora yönelik tutumlarının, kadın katılımcıların spora yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu ortaya konulmuş ve yapılan çalışmalarla da eşleşmiştir.(Türkmen, Abdurahimoğlu, Varol ve Gökdağ,2016). Diğer literatür çalışmaları incelendiğinde Göksel ve Caz(2016); Başkonuş(2020) çalışmalarında spora yönelik tutumun cinsiyete göre anlamlı farklılaşmadığını da ortaya koymuşlardır.

Yapılan araştırmada kullanılan çatışma çözme ölçeği ve alt alanlarının yaş değişkenine göre incelenerek elde edilen sonuçlara göre değişkenler arasında anlamlı düzeyde farklılık elde edilememiştir. Alan yazında yapılan diğer araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre Gündoğdu(2010); Kuru ve Karabulut(2009)un çalışmalarında çatışma çözme ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve kızların çatışma çözme puanları, erkeklerin çatışma çözme puanlarından daha yüksek elde edilmiştir. Karapınar(2021)'in yaptığı tez çalışmasında çatışma çözme ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir fark elde edilmiş ve erkek katılımcılardan elde edilen çatışma çözme puanının kızlardan daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bizim çalışmamızın sonucu aksi yönde ortaya çıkmakla beraber alan yazında değerlendirmeye alınabilir.

Yapılan araştırmada spora yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarının yaşa bağlı sonuçlarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre alt alanlarından biri olan “Spora İlgi Duyma” boyutunda 17 yaşındaki lise öğrencilerinin daha yüksek ($\bar{x}=3,87$) düzeyde cevaplandırmalarda buldukları ölçülmüştür. Ancak alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde “Spora İlgi Duyma” boyutunun 18 yaşındaki yani lise 4 düzeyindeki öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmektedir(Başkonuş,2020). Literatürün aksi yönünde bir sonuç ortaya konulmuş olmasının nedenlerinin öğrencilerin pandemi etkisiyle yaşadıkları sınava yönelik streslerini kontrolde yaşadıkları güçlük, gündelik hayatlarındaki izolasyon gibi nedenlere dayandırabiliriz. “Spora İlgi Duyma” boyutunda alınan diğer ortalamalara bakıldığında 14 yaşındaki lise 1 düzeyindeki öğrencilerin daha düşük düzeyde ($\bar{x}=3,44$) cevaplandırmalar da buldukları görülmüştür. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde literatürle uyumlu sonuçlar elde ettiğimiz görülmektedir (Başkonuş,2020).

Spora yönelik tutum ölçeğinin bir diğer alt boyutu olan “Sporla Yaşama” puanlarına bakıldığında 17 yaşındaki lise öğrencilerinin ($\bar{x}=3,83$) daha yüksek düzeyde tutumu ölçülmüştür. Literatürde 12. Sınıf düzeyindeki, 18 yaş öğrencilerinin sporla yaşama tutumu daha yüksek düzeyde sonuçlandırılmıştır. 14 yaşındaki katılımcıların “Sporla Yaşama” tutumu ($\bar{x}=3,51$) daha düşüktür. Literatüre bakıldığında araştırma sonucumuzu destekleyici çalışmalar bulunmaktadır (Başkonuş, 2020).

Spora yönelik tutum ölçeğinin son alt boyutu olan “Aktif Spor Yapma” alanında elde edilen sonuçlara göre 17 yaşındaki lise öğrencilerinin tutum puanı daha yüksek ($\bar{x}=3,70$) elde edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında diğer alt alan sonuçlarıyla benzer şekilde 14 yaşındaki katılımcıların “Aktif Spor Yapma” düzeyleri daha düşük ($\bar{x}=3,28$) bulunmuştur. Literatür araştırmalarına bakıldığında “Aktif Spor Yapma” alt alanının sonuçları diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermemekle beraber, spora yönelik tutum ölçeğini lise düzeyinde öğrencilere uygulayan az çalışma bulunması, bu konuda araştırmamızın verileri alan yazında güncellemeye etki edebilir.

Sonuç olarak yaşa bağlı spora yönelik tutumun 17 yaşındaki katılımcılarda daha yüksek olduğu ($\bar{x}=3,84$) ve 14 yaşındaki öğrencilerde daha düşük ($\bar{x}=3,44$) olduğu ölçülmüştür. 14 yaşındaki bireylerin daha düşük spora yönelik tutum puanı sonucu literatürle uyumlu bir sonuçtur (Başkonuş, 2020).

Yapılan araştırmada kullanılan çatışma çözme ölçeği ve alt alanlarının yaş değişkenine göre incelenerek elde edilen sonuçlara göre değişkenler arasında anlamlı düzeyde farklılık elde edilememiştir. Alan yazında yapılan diğer araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre ortaya çıkan sonucun diğer araştırmalarla benzerlik kurduğu görülmüştür (Karapınar, 2021).

Yapılan araştırmada kullanılan spora yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarının, katılımcılardan elde edilen akademik başarı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Türkmen, Abdurahimoğlu, Varol ve Gökdağ (2016)’da lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının, akademik başarılarında anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Literatür incelemelerinde spora yönelik tutum ölçeğinin, lise

düzeyindeki katılımcılara akademik başarı değişkeni eşliğinde uygulaması yok denecek kadar azdır.

Yapılan araştırmada, çatışma çözme becerisini ölçmek amacıyla alt boyutları olan çatışma çözme ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda çatışma çözme ve öğrenciye ait güncel diploma puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde çatışma çözme ve akademik başarı değişkenleri esas alınarak yapılan çalışma sayısı yok denecek kadar az olmakla beraber Altınışık(2019)'un yaptığı araştırma sonucuna göre spor yöneticisi adayların akademik ortalamaları arttıkça, çatışma yönetimi puanlarında da artış olduğu ortaya konmuştur ancak yaptığımız çalışmanın sonucuyla uyumlu nitelikte değildir.

Yapılan araştırmada spora yönelik tutumu ve alt boyutlarını incelemek amacıyla kullanılan “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ve çatışma çözme becerilerini ve alt alanlarını ölçmek için kullanılan “Çatışma Çözme Ölçeği” kullanılarak elde edilen sonuçlara göre katılımcıların spora yönelik tutumları ve çatışma çözme değişkeni arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Ortaya konulan sonuca göre spora yönelik tutum düzeyi arttığında ters orantılı bir şekilde çatışma çözme düzeyi düşer veya çatışma çözme düzeyi arttıkça, bireyin spora yönelik tutum düzeyi düşer sonucu çıkarılmaktadır. Spora yönelik tutumun alt boyutları olan “Spora İlgi Duyma”, ”Sporla Yaşama” ve “Aktif Spor Yapma” nın çatışma çözme değişkeni ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş olup; spora yönelik tutum alt alanlarından herhangi birinde yüksek düzey ortaya çıkması durumunda çatışma çözme düzeyinin azaldığı ve aynı şekilde çatışma çözme düzeyinin artması durumunda ise spora yönelik tutumu oluşturan alt boyut alanlarında düşük düzeyin ortaya çıktığı anlamı çıkarılmıştır. Literatür çalışmalarına bakıldığında, spora yönelik tutum ve çatışma çözme değişkenlerinin kullanılarak yordayıcı bulgulara ulaşıldığı çalışmalara ulaşılamamakla beraber çalışmamın alan yazında konuya değinen ilk çalışmalardan olabileceğini düşünmekteyim.

ÖNERİLER

•Bu araştırma, yalnızca İstanbul Zeytinburnu Haluk Ündeğer Anadolu Lisesi öğrencilerini katılımcı olarak almıştır. Başka bir örneklem grubu kullanılarak da araştırma yapılabilir.

•Araştırma, 259'u kız, 124'ü erkek olmak üzere toplam 383 öğrencinin katılımıyla yapıldığı için sonuçlar genellenemez ve bu sebeple daha geniş örnekleme çalışmalarının tekrar yapılması önerilmektedir.

•Spora yönelik tutum psikoloji biliminde uzun yıllardır tanımlanmış ve yer almış olsa da, ruh sağlığı çalışanları olarak araştırmalarda çok yeni konu edinilmeye başlandı. Daha önce spor bilimlerinin çalışma alanı olarak ele alınan bu kavram, psikoloji biliminde de daha yaygın kullanılarak alan yazına yeni bulguların eklenmesi önerilmektedir.

•Spora yönelik tutum kavramının bireyin çatışma çözme becerileri üzerine etkisinin incelendiği çalışmalara literatür taramalarına neredeyse az rastlanılmıştır. Bu nedenle spora yönelik tutumun, çatışma çözme becerilerine olan etkisi üzerine araştırmalar yapılması önerilmektedir.

•Spora yönelik tutumun, diğer demografik verilerle olan ilişkisini, lise öğrencileri üzerinde çalışarak daha fazla araştırma ortaya konulabilir.

•Spora yönelik tutumun öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisi üzerine daha fazla çalışma yapılması önerilir.

•Spora yönelik tutumun çatışma çözme becerilerine olan etkisi üzerine daha fazla çalışma yapılması önerilir.

•Çatışma çözme becerilerini etkileyen değişkenler üzerine psikoloji bilimi alanında daha fazla çalışmalar yapılması önerilmektedir.

•Çatışma çözme ölçeklerinin kullanıldığı daha fazla çalışma yapılabilir.

•Akademik başarıyı ölçen standart bir ölçek veya test geliştirilebilir.

•Spora yönelik tutum ile çatışma çözme becerileri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğundan spora yönelik tutumları yüksek öğrencilerle, kulüplerde sportif faaliyet gösteren öğrencilerle iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik ekstra çalışmaların yapılması önerilmektedir.

- Sporcu, antrenör, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren fakülte ve yüksek okullarda iletişim derslerine daha fazla zaman ayrılması önerilmektedir.

- Okullarda spor dalına verilen önemin, öncelikle MEB bünyesinde yeniden ele alınarak ne yönde ilerlediği ve sonuçlara göre iyileştirme çalışmalarına öncelik verilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

Abbott, M. L. (2011). *Understanding Educational Statistics Using Microsoft Excel and SPSS*. United States: John Wiley ve Sons, Inc.

Adams, J.F.(1995). *Ergenliği Anlamak*.(Çev. A. Dönmez).Ankara: İmge Yayınevi.

Alpaslan, A.H.(2012). Ergen Ruh Sağlığı ve Spor.*Kocatepe Tıp Dergisi*,13(3),181-185. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/kocatepetip/issue/17407/18229>

Altınışık,Ü.(2019). *Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi Stilleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Arslan, C. (2005). *Kişilerarası çatışma çözme ve problem çözme yaklaşımlarının yüklenme karmaşıklığı açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi).Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bakır, Y.(2017). *Düzenli Olarak Spor Yapan Ortaöğretim Düzeyindeki Ergenlerde Sporun Mental İyi Oluş Ve Pozitiflik Düzeyine Etkisi*.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).Cumhuriyet Üniversitesi,Sivas.

Başkonuş, T.(2020). Ortaöğretim Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Kırşehir İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,6(2), 365-376. doi: 10.31592/aeusbed.730674

Baumann, S. (1994).*Uygulamalı spor psikolojisi*.(Çev. H. İkizler.). İstanbul: Alfa yayınları.(Orijinal yayınlanma tarihi,1994)

Dacey, J.S. ve Kenny, M. (1994). *Adolescent Development*. USA: Brown & Benchmark Publishers.

Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. 2. Baskı, Nobel Kitapevi: Adana.

Eren, E. (2004). *Örgütsel Davranış Ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Erikson,E.(2014).*İnsanın 8 Evresi*.(Çev. G. Akkaya.).İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

Fischer, P. M., Schwartz, M. P., Richards, J. W., Goldstein, A. O. ve Rojas, T. H. (1991). Brand Logo Recognition By Children Aged 3 To 6 Years: Mickey Mouse And Old Joe The Camel. *JAMA*, 266(22),3145-3148. Erişim adresi: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1956101/>

Gençtan, E. (1995). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference, 17.0 Update.*(10a ed.).Boston: Pearson.

Gnanadesikan, R. (1997). *Methods For Statistical Data Analysis Of Multivariate Observations* (Second edition). United States: John Wiley ve Sons, Inc.

Göksel, A.G. ve Caz, Ç.(2016). Anadolu Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*,1(1),1-9. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbd/issue/23780/302037>

Gülhan, M. (2017). *Çocuk ve Spor*.İstanbul: Tekne Yayınları.

Gündoğdu, R. (2010). 9. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme, Öfke Ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,19(3),257-275. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4385/60226>

Güney, S. (2006). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayınları

Hogg, M. A. ve Vaughan, G. M. (2010). *Essentials Of Social Psychology*.England:Pearson Education Limited.

Howitt, D. ve Cramer, D. (2011). *Introduction To SPSS Statistics In Psychology: For Version 19 And Earlier* (Fifth edition). London: Pearson Education Limited

İnal, A.N. (2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.

İnceoğlu, M.(2011). *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Johnson, D. W. ve Johnson, R. (1995). *Teaching Students To Be Peacemakers*. Edina, MN: InteractionBookCo.

Johnson, D. W. ve Johnson, R. T. (2004). Implementing the "Teaching Students To Be Peacemakers Program". *Theory Into Practice*, 43(1), 68-79. doi: 10.1207/s15430421tip4301_9

Johnson, D. W. ve Johnson, R.T.(1995). Teaching students to be peacemakers:Results of five years of research. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*,1(4),417-438. doi: 10.1207/s15327949pac0104_8

Johnson, S. L.(2009). Improving The School Environment To Reduce School Violence: A Review Of The Literature.*J Sch Health*,79(10),451-465. doi: 10.1111/j.1746-1561.2009.00435.x

Karapınar, K.(2021). *Ergenlerin Çatışma Çözme Becerilerinin Sosyal Destek Ve Özerklikleri Açısından İncelenmesi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Katchadourian, H.A. (1977). *The Biology of Adolescence*. W.H. Freeman, San Fransisco.

Kılıç, M. A.(2020). *15-18 Yaş Arası Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Dijital Oyun Bağımlılığı ile Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Kirk, R. E. (2008). *Statistics an introduction* (Fifth edition). United States: Thomson Higher Education.

Koruklu, N.(1998). *Arabuluculuk eğitiminin ilköğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Koruklu, N., Totan, T. ve Serdar, S. A.(2015). Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar ve Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeklerinin Geçerlilik ve Güvenirliği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,15(2),17-31. doi: 10.18037/ausbd.75744

Kreidler, W.J. (1984). *Creative Conflict Resolution: More Than 200 Activities For Keeping Peace In The Classroom K-6*.United States:Goodyear Pub Co.

Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Kuru, E. ve Karabulut, E.O.(2009).Ritim eğitimi ve dans dersi alan ve almayan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2),441-458. Erişim adresi: <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/pub/issue/6744/90679>

Lind, D. A., Marchal, W. G. ve Wathen, S. A. (2006). *Basic Statistics For Business And Economics* (Fifth edition). United States: McGraw-Hill Companies.

McKillup, S. (2012). *Statistics Explained: An Introductory Guide For Life Scientists* (Second edition). United States: Cambridge University Press.

Mengütay, S. (1997). *Morpa Spor Ansiklopedisi*. İstanbul:Orhan Ofset.

Mengütay, S.(2006).*Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Meydanlıoğlu, A.(2015). Çocuklarda Fiziksel Aktivitenin Biyopsikososyal Yararları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 125-135. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pgy/issue/11167/133484>

Muuss, R.E. (1975). *Theories of Adolescence*. 3. Baskı, New York: Random House.

Orhan, Ö.(2021). *11-15 Yaş Çocuklarda Fiziksel Aktiviteye Katılımı Engelleyen Faktörler* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Özbay, H.M. (2000). *Ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran ergenlerin kendilerini algulamalarıyla başvurmayanların kendilerini algulamalarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbaydar, S. (1983). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.

Özer, M.K. ve Özer, D.S. (2006). *Çocuklarda motor gelişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Rosenblum, G.D. ve Lewis, M. (1999). The Relations Among Body Image, Physical Attractiveness and Body Mass In Adolescence. *Child Development*, 70(1),50-64. doi: [10.1111/1467-8624.00005](https://doi.org/10.1111/1467-8624.00005)

Smith, M.B.(1968). *Attitude Change*. *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Crowell Collier and Mac Millan.

Sporcuların İstanbul Kız Muallim Mektebi'nde görevlendirilmelerine ilişkin kararname.(1928,6 Eylül). Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi(FK 30.18.1.1.YN: 30:55.11).

Stewart, A.C., Perlmutter, M. ve Freidman, S.(1989). *Lifelong human development*. Newyork: John Wiley & Sons.

Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*.(Sixth edition). United States: Pearson Education.

Tansu,A.(2011,13 Mart).İletişim çatışmaları ve çözüm önerileri.[Slayt].Erişim adresi: http://www.acibademhemsirelik.com/e-dergi/yeni_tasarim/files/ayse.pdf

Taşkın, G. ve Özdemir, F.N. (2018). Çocuklarda Egzersizin Önemi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri*,23(2),131-141. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/36374/336399>

Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyete Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S. ve Gökdağ, M. (2016). İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği) .*Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*,2 (1),48-55. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjces/issue/25669/270727>

Türnüklü, A. (2007). Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,49,129-166. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuvey/issue/10348/126744>

Ünver, Ö, Tolan, B, Bulut, I. ve Dağdaş, C. (1986). *12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları*.(Ed. Nihat Nirun).Ankara: T.C. MEB Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri ve Dairesi Başkanlığı.

Varol, R., Varol, S. ve Türkmen, M.(2017). Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*,3(2),316-329. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjcss/issue/33606/372978>

Voigt, D. (1998).*Spor Sosyolojisi*.(Çev. A. Atalay).İstanbul: Alkım Yayınevi.(Orijinal yayın tarihi,1998).

Wilcox, R. R. (2012b). *Modern Statistics For The Social And Behavioral Sciences: A Practical Introduction*. United States: Chapman ve Hall/CRC Press.

Windmiller, M.(1995).'*Ahlak Gelişimi Ve Ahlaki Davranış'ergenliği Anlamak*.(Çev. D. Öngen).Ankara:İmge Yayınevi.(Orijinal yayın tarihi,1995).

Yavuzer, H.(2005). *Gençleri Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yetim, A. (2005). *Sosyoloji Ve Spor*. Ankara: Morpa Yayınları.

Zahner, L. ve Team,T.W.(2013). *Bedeutung Von Sport Und Bewegung Für Die Entwicklung Von Kindern Und Jugendlichen. Institut Für Sport Und Sportwissenschaften*.Universität Basel.

EKLER

EK-A

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 21.05.2021
TOPLANTI SAYISI: 2021-17

KARAR NO: 2021-17-38: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 190624320 numaralı Abdullah Fırat ANUK, "Ergenlerde Spora Yönelik Tutumun Çatışma Çözme Becerileri ve Akademik Başarı ile İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 26.03.2021 tarih ve 2021-10 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verildi.

ERGENLERDE SPORA YÖNELİK TUTUMUN ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ VE AKADEMİK BAŞARI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Değerli katılımcı :

Bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tez Çalışması kapsamında Dr. Öğretim Üyesi Recep Emre TAN danışmanlığında Abdullah Fırat ANUK tarafından yürütülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı 14-18 yaş arası ergenlerde spora yönelik tutumun çatışma çözme becerileri ve akademik başarı ile ilişkisini incelemektir.

Elde eden verilen tez çalışmasına katkı sağlaması açısından önemlidir. Verdiğiniz bilgiler sadece bu çalışmada kullanılacak ve yanıtlar tamamen gizli tutulacaktır. Yanıtlarınız sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Bu çalışma gönüllülük esasına dayalıdır. Bu çalışmaya katılmayı kabul edebilir veya reddedebilirsiniz. Ayrıca çalışmanın herhangi bir yerinde onayınızı çekme hakkına sahipsiniz. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından size en uygun olanı işaretlemeniz, hiçbir soruyu atlamamanız ve vereceğiniz yanıtların doğruluğu çok önemlidir.

Bu çalışmada Sosyodemografik Bilgi formu Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Çatışma Çözme Ölçeği kullanılacaktır.

Çalışmama zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı : Abdullah Fırat ANUK

Çalışmaya kendi rızamla katılıyorum. İstedğim zaman çalışmadan ayrılabileceğimi biliyorum ve vereceğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasına izin veriyorum. *

Onaylıyorum

Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği

Aşağıda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlarda, sizin için yapması çok zorsa 1, zorsa 2, orta güçlükte zor ya da kolaysa 3, kolaysa 4, çok kolaysa da 5'i işaretlemeniz beklenmektedir. Sizi en iyi tanımlayan seçenek hangisi ise onu işaretleyiniz.

Belirtileni yapmak sizin için ne kadar zor ya da kolay:	Çok		Orta		Çok
	Zor	Zor	güçlükte	Kolay	Kolay
1. Sınıf arkadaşlarına onlarla oyun oynamak istediğini söylemek.	1	2	3	4	5
2. Oyunun nasıl oynanacağı hakkında tartışan sınıf arkadaşlarına doğru kuralları söylemek.	1	2	3	4	5
3. Arkadaşınla alay eden çocuklara alay etmeyi bırakmalarını söylemek.	1	2	3	4	5
4. Arkadaşlarından senin seçtiğin oyunu oynamalarını istemek.	1	2	3	4	5
5. Oyun sırasında başkalarına kendi sıranı olduğunu söylemek.	1	2	3	4	5
6. Sınıf arkadaşlarına onlarla birlikte kafede oturmak istediğini söylemek.	1	2	3	4	5
7. Sırada ötüne geçen sınıf arkadaşına sıranın sonuna gitmesini söylemek.	1	2	3	4	5
8. Arkadaşların seni sıkıntıya sokacak şeyler istediklerinde onlardan başka şey yapmalarını istemek.	1	2	3	4	5
9. Sınıf arkadaşların başka birisiyle alay ettiklerinde buna son vermelerini söylemek.	1	2	3	4	5
10. Arkadaşların daha fazla oyuncuya ihtiyaç duydıklarında onlara takımda olmak istediğini söylemek.	1	2	3	4	5
11. Arkadaşlarından bazı eşyalarını okuldan sonra eve taşımada yardımcı olmasını istemek.	1	2	3	4	5
12. Her zaman önden gitmek isteyen arkadaşına bu sefer kendinin önden gideceğini söylemek.	1	2	3	4	5
13. Arkadaşından bir gezide sana eş olmasını istemek.	1	2	3	4	5
14. Arkadaşından hoşlanmayan bir sınıf arkadaşına ona iyi davranmasını söylemek.	1	2	3	4	5
15. Arkadaşların bir oyun seçmeye çalışırken onlara kendi hoşlandığın oyuna söylemek.	1	2	3	4	5
16. Sınıf arkadaşların bir etkinliği yapmayı bırakmak istediklerinde onlara etkinliği yapmaktan zevk aldığını söylemek.	1	2	3	4	5
17. Sınıf arkadaşından projede sana yardımcı olmasını istemek.	1	2	3	4	5
18. Sıranın ötünde duran çocuklardan oradan çekilmelerini istemek.	1	2	3	4	5
19. Okuldan sonra ne yapacaklarına karar veren sınıf arkadaşlarına, kendi yapmak istediğini söylemek.	1	2	3	4	5
20. Senin hoşlanmadığın bir şeyi yapmayı planlayan bir grup arkadaşından, senin istediğini yapmalarını istemek.	1	2	3	4	5
21. Parti planlayan sınıf arkadaşlarından bazılarında kendi arkadaşını davet etmelerini istemek.	1	2	3	4	5
22. Sınıf arkadaşından sana bağırma son vermesini söylemek.	1	2	3	4	5

Çatışma Durumlarını Yönetme Ölçeği Boyutları Değerlendirme

Çatışma Öncesi Yönetme Boyutu: Madde 1, 4, 6, 10, 11, 13, 15, 17, 21

Çatışma Durumlarını Yönetme Boyutu: Madde 2, 3, 5, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 18, 19, 20, 22

SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,
Spora yönelik tutum ölçeği bireyin, spor ile olan ilişkisini, spora ne kadar önem verdiğini ve sporun hayatındaki yerini öğrenebilmek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki tutumlarınızı, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim. Sporla kalın...

1	2	3	4	5
Azla Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum

1.Evim okula/işyerine çok uzak değil ise yürüyüşü/bisikleti tercih ederim.	1	2	3	4	5
2.Sporu manevi olduğu kadar maddi kazanç için de yaparım.	1	2	3	4	5
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissederim.	1	2	3	4	5
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.	1	2	3	4	5
6.Okul takviminde her zaman yer almak ister(d)im.	1	2	3	4	5
7.Sporadaki başarımların en az derslerdeki başarımlar kadar olmasını isterim.	1	2	3	4	5
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.	1	2	3	4	5
9.Sadece tek bir branşa değil birden çok spor branşına ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.	1	2	3	4	5
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.	1	2	3	4	5
12.Diğer arkadaşlarımla da spor yapmaya teşvik ederim.	1	2	3	4	5
13.Sportif başarımların getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.	1	2	3	4	5
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.	1	2	3	4	5
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.	1	2	3	4	5
16.Yapbğim sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hep hayal etmişimdir.	1	2	3	4	5
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.	1	2	3	4	5
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.	1	2	3	4	5
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi vardır.	1	2	3	4	5
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.	1	2	3	4	5
21.Evden dışarı çıkamadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.	1	2	3	4	5
22.Boş zamanlarımla spor ile değerlendiririm.	1	2	3	4	5
23.Katılımcı ol(a)madığım spor dallarını da izlemekten keyif alırım.	1	2	3	4	5
24.Spor ortamında kişiliğimin daha da gelişeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanırım.	1	2	3	4	5

